

MinisterievanPropaganda.org

LENIN

Een schrede
voorwaarts,
twee schreden
achterwaarts

LENIN

Een schrede
voorwaarts,
twee schreden
achterwaarts

EEN SCHREDE VOORWAARTS, TWEE SCHREDEN
ACHTERWAARTS (148).

DE KRISIS IN ONZE PARTIJ

VOORWOORD.

Wanneer er een langdurige, hardnekkige, hete strijd wordt gestreden, dan beginnen zich na verloop van zekere tijd gewoonlijk de centrale omstreken hoofdpunten af te tekenen, van welke beslissing de definitieve uitslag van de campagne afhangt en vergeleken waarmee alle en allerlei soort kleine en zeer kleine episoden van de strijd steeds meer op de achtergrond worden gedrongen.

Zo staat de zaak ook met onze interne partijstrijd, die nu reeds een half jaar lang de aandacht van alle leden van de partij in beslag neemt. En juist omdat ik in de den lezer aangeboden schets van de gehele strijd veel kleinigheden, die van allergeringst belang zijn, veel getwist moest aanroeren, dat in het wezen van de zaak generlei belang heeft, juist daarom wilde ik van het eerste begin af aan de aandacht van den lezer op twee werkelijk centrale punten vestigen, die van geweldig belang zijn, die ongetwijfeld historische betekenis hebben en die de meest dringende politieke vraagstukken zijn, die op de agenda van onze partij staan.

Het eerste van deze vraagstukken is het vraagstuk van de politieke betekenis van de scheiding van onze partij in een „meerderheid” en een „minderheid”, die zich op het IIde Partijkongres heeft voltrokken en die alle vroegere scheidingen van de Russische sociaal-demokraten verre op de achtergrond heeft geschoven.

Het tweede vraagstuk is het vraagstuk van de principiële betekenis van het standpunt der nieuwe „Iskra” (149), met betrekking

tot de organisatorische kwesties, voorzover dit standpunt werkelijk principieel is.

Het eerste vraagstuk is het vraagstuk van het uitgangspunt van onze partijstrijd, van zijn oorsprong, zijn oorzaken en zijn fundamenteel politiek karakter. Het tweede vraagstuk is het vraagstuk van de eindresultaten van deze strijd, van zijn finale, van dat principiële resultaat, dat verkregen wordt door het samenvatten van alles wat op het gebied van de beginselen betrekking heeft en door het ter zijde stellen van alles wat tot het gebied van het getwist behoort. Het eerste vraagstuk wordt beslist door de analyse van de strijd op het Partijkongres, het tweede door de analyse van de nieuwe principiële inhoud van de nieuwe „Iskra”. Deze en gene analyse, die negentienden van de inhoud van mijn brochure uitmaken, leiden tot de konklusie, dat de „meerderheid” de revolutionaire en de „minderheid” de opportunistische vleugel van onze partij is; de meningsverschillen, die in de huidige tijd deze en gene vleugel verdelen, komen in hoofdzaak niet neer op programmatische en taktische kwesties, maar alleen op organisatorische kwesties; het nieuwe systeem van inzichten, dat in de nieuwe „Iskra” des te duidelijker tot uitdrukking komt, hoe meer zij poogt haar standpunt te verdiepen en hoe meer dit standpunt vrij wordt van het getwist over de koöptatie, is opportunisme in organisatorische kwesties.

Het hoofdgebrek van de voorhanden zijnde literatuur over onze partijkrisis wordt op het gebied van het onderzoek en de belichting van de feiten gevormd door het bijna volkomen ontbreken van een analyse van het protokol ¹⁾ van het Partijkongres, en op het gebied van het verklaren van de fundamentele beginselen van de organisatorische kwestie, door het ontbreken van een analyse van het verband, dat ongetwijfeld bestaat tussen de kardinale fout van de partijgenoten Martow en Axelrod bij de formulering van de eerste paragraaf van de statuten en bij de verdediging van deze formulering enerzijds, en het gehele „systeem” (voorzover hier van een systeem sprake kan zijn) van de huidige principiële opvattingen van de „Iskra” met betrekking tot het organisatorische vraagstuk anderzijds. De huidige redaktie van de „Iskra” bemerkt blijkbaar zelfs niet eens dit verband, hoewel in de literatuur van de meerderheid reeds vele en vele malen van de betekenis der discussies over

1) — de notulen. — Red.

paragraaf 1 gewag werd gemaakt. De partijgenoten Axelrod en Martow verdiepen, ontwikkelen en verbreden thans alleen maar in het wezen van de zaak hun oorspronkelijke fout met betrekking tot paragraaf 1. In het wezen van de zaak begon geheel het standpunt van de opportunisten in de organisatorische kwestie zich reeds in de discussies bij paragraaf 1 kenbaar te maken: zowel hun verdediging van een vage, inplaats van een aaneengesmede, sterke partijorganisatie, als ook hun vijandige gezindheid tegenover de idee (de „burokratische” idee) van de opbouw van de partij van boven naar beneden, uitgaand van het Partijkongres en van de daardoor geschapen instellingen en hun streven van onderen naar boven te gaan, iederen professor, iederen gymnasiast en „ieder staker” het recht te geven zich partijlid te noemen, hun vijandige gezindheid tegenover het „formalisme”, dat van ieder partijlid het aangesloten zijn bij een van de partijorganisaties eist, hun voorliefde voor de geestesgesteldheid van de burgerlijke intellectuelen, die slechts bereid zijn „platonisch de organisatorische betrekkingen te erkennen”, hun toegevendheid tegenover de opportunistische diepzinnigheid en de anarchistische frase en hun tendentie naar de autonomie tegenover het centralisme, in één woord, al datgene, wat thans in de nieuwe „Iskra” met prachtige bloesems bloeit en steeds meer en meer de volle en aanschouwelijke verklaring van de oorspronkelijk gemaakte fout bevordert.

Wat betreft het protokol van het Partijkongres, zo kan de waarlijk onverdiende verwaarlozing daarvan slechts verklaard worden door de overlading van onze discussies met getwist en ook wellicht door het te grote aantal al te bittere waarheden in dit protokol. Het protokol van het Partijkongres geeft een beeld, enig in zijn soort, niet te vervangen wat betreft nauwkeurigheid, volledigheid, alzijdigheid, rijkdom en authenticiteit van de werkelijke stand van zaken in onze partij, een beeld van de inzichten, stemmingen en plannen, geschetst door de deelnemers aan de beweging zelf, een beeld van de bestaande politieke schakeringen binnen de partij, tonend hun betrekkelijke kracht, hun wederzijdse verhouding en hun strijd. Juist het protokol van het Partijkongres en alleen dit protokol toont ons in hoever het ons in werkelijkheid is gelukt, alle overblijfselen van de oude zuivere kring-verbindingen op te ruimen en hen door een unitair groot partijverband te vervangen. Ieder lid van de partij is verplicht, wanneer hij bewust wil deelnemen aan de aanlegenheden van zijn partij, zorgvuldig ons Partijkongres te be-

studeren, — met name te bestuderen, omdat het lezen alleen van de berg ruw materiaal, die het protokol uitmaakt, nog geen beeld van het Kongres geeft. Slechts door middel van een zorgvuldig en zelfstandig bestuderen kan er bereikt worden, dat de korte samenvattingen van de redevoeringen, de droge uittreksels der diskussies, de kleine schermutselingen op het gebied van toekomstige (schijnbaar toekomstige) kwesties tot iets geheels samenvloeien, dat de figuur van iederen belangrijken redenaar levend voor de leden van de partij zal staan, dat geheel de politieke fysionomie van iedere groep van afgevaardigden van het Partijkongres hun duidelijk zal zijn. De schrijver dezer regelen zal zijn werk beschouwen als niet te vergeefs te zijn gedaan, indien het hem zal gelukken, zij het ook slechts de stoot te geven aan een omvangrijk en zelfstandig bestuderen van het protokol van het Partijkongres.

Nog een woord aan het adres van de tegenstanders van de sociaal-demokratie. Zij koesteren leedvermaak en verheugen zich bij het aanschouwen van onze twisten, zij zullen natuurlijk voor hun eigen doeleinden trachten om afzonderlijke plaatsen uit mijn brochure, die aan de gebreken en tekortkomingen van onze partij zijn gewijd, uit hun verband te rukken. De Russische sociaal-demokraten zijn reeds voldoende in het vuur van de strijd geweest, om zich door deze speldeprikken niet in verwarring te laten brengen, om in weerwil daarvan hun werk van de zelfkritiek en van het onverbiddelijk blootleggen van hun eigen tekortkomingen voort te zetten, die door de groei van de arbeidersbeweging beslist en noodzakelijkerwijs zullen worden overwonnen. En laten de heren tegenstanders maar trachten ons een beeld van de *werkelijke* stand van zaken in hun „partijen” te geven, dat ook maar in de verte het beeld benadert, dat het protokol van ons IIde Kongres geeft!

N. LENIN.

Mei 1904.

a) DE VOORBEREIDING VAN HET KONGRES.

Er bestaat een spreekwijze, die zegt, dat iedereen het recht heeft gedurende 24 uur zijn rechters te vervloeken. Ons Partijkongres werd zoals ieder kongres van elke partij eveneens tot rechter over enige personen, die aanspraak maakten op de funktie van leiders en die

schipbreuk leden. Nu „vervloeken” deze vertegenwoordigers van de „minderheid” met een naïviteit, die aan het ontroerende grenst, „hun rechters” en trachten zij op elke wijze het Kongres te diskrediteren, zijn betekenis en zijn autoriteit te verkleinen. Het meest omljnd komt dit streven wel tot uiting in het artikel „Van een praktikus” in Nr. 57 van de „Iskra”, die zich over de idee van de soevereine „goddelijkheid” van het Kongres opwindt. Dat is zulk een karakteristiek trekje van de nieuwe „Iskra”, dat men het niet met stilzwijgen kan voorbijgaan. De redaktie, die in haar meerderheid uit personen bestaat, die door het Kongres werden afgewezen, gaat enerzijds voort zich een „partij”-redaktie te noemen, opent anderzijds echter de armen voor personen, die beweren, dat het Kongres geen godheid is. Lief — niet waar? Ja, mijne heren, het Kongres is natuurlijk geen godheid, maar wat moet men van mensen denken, die het Kongres beginnen te „beschimpen”, nadat zij daar de nederlaag hebben geleden?

Men herinnere zich inderdaad de hoofdfacten uit de geschiedenis van de voorbereiding van het Kongres.

De „Iskra” heeft van begin afaan, in haar aankondiging van het jaar 1900, die aan het verschijnen van de krant voorafging, verklaard, dat wij vóór ons te verenigen, ons van elkaar moeten afbakenen. De „Iskra” poogde de konferentie van het jaar 1902 tot een partikuliere bijeenkomst en niet tot een Partijkongres te doen worden¹⁾ (151). De „Iskra” ging in de zomer en de herfst van het jaar 1902, toen zij het op deze konferentie gekozen Organisatie-Komitee vernieuwde, buitengewoon voorzichtig te werk. Ten slotte was de zaak van het afbakenen geëindigd — geëindigd naar onze algemene erkenning. Het Organisatie-Komitee konstitueerde zich definitief aan het einde van 1902. De „Iskra” begroette zijn bevestiging en verklaarde, — in een *redaktioneel* artikel in Nr. 32 — dat het bijeenroepen van het Partijkongres een uiterst *dringende*, niet te verdagen noodzakelijkheid was²⁾. Men kan ons dus allerminst, met betrekking tot de bijeenroeping van het Kongres van overhaasting beschuldigen. Wij hebben juist naar de regel gehandeld: zevenmaal meten, eenmaal afsnijden; wij hadden ten volle het moreel recht staat te maken op de partijgenoten, zodat zij, nadat er eenmaal afgesneden was, niet zouden beginnen te klagen en opnieuw te meten.

1) — Zie Protokol van het IIde Kongres, blz. 20.

2) Verg. Komplete Werken Deel V, blz. 227. — Red.

Het Organisatie-Komitee werkte uiterst zorgvuldig (formalistisch en bureaucratisch, zouden de mensen zeggen, die thans met deze woordjes hun politieke karakterloosheid bemantelen) een reglement voor het IIde Kongres uit; zond dit reglement aan alle komitees en bekrachtigde het tenslotte, waarbij het o.a. in § 18 bepaalde:

„Alle besluiten van het Kongres en alle daar plaats hebbende verkiezingen zijn besluiten van de partij en verplichtend voor alle partijorganisaties. Zij kunnen door niemand en onder geen enkel voorwendsel worden aangevochten en alleen door een volgend Partijkongres worden opgeheven of veranderd”.¹⁾

Niet waar, hoe onschuldig zijn deze woorden op zich zelf, die te zijner tijd stilzwijgend werden aanvaard, als iets dat van zelf sprak en hoe vreemd klinken zij thans, precies als een veroordeling, die over de „minderheid” wordt uitgesproken! Met welk doel werd een dergelijke paragraaf samengesteld? Alleen om een formaliteit te vervullen? Natuurlijk niet. Dit besluit scheen noodzakelijk en was werkelijk noodzakelijk, want de partij bestond uit een aantal verbrokkelde en zelfstandige groepen, waarvan men een niet-erkennen van het Kongres zou kunnen verwachten. Dit besluit bracht juist de goede wil van alle revolutionairen tot uiting (waarvan men thans zo dikwijls en te onpas spreekt, waarbij men met de term goede, euphemistisch²⁾ datgene karakteriseert, wat eerder het epithet³⁾ wispelturigheid zou verdienen). Het besluit kwam overeen met een erewoord, dat alle Russische sociaal-demokraten elkander geven. Het moest waarborgen, dat de geweldige inspanning, de gevaren, uitgaven, verbonden aan een kongres, niet te loor zouden gaan, dat het Kongres niet tot een komedie zou worden. Het kwalificeerde van te voren ieder niet-erkennen van de besluiten en de verkiezingen van het Kongres als *misbruik van vertrouwen*.

Wie bespot dan de nieuwe „Iskra”, die de nieuwe ontdekking heeft gedaan, dat het Kongres geen godheid is en dat zijn besluiten niet heilig zijn? Bevat deze ontdekking „nieuwe organisatorische opvattingen” of alleen maar nieuwe pogingen om oude sporen uit te wissen?

1) Zie het Protokol van het IIde Kongres, blz. 22—23 en 380.

2) — verschonend, verbloemend. — Red.

3) — toevoegsel, toenaam, bijnaam. — Red.

b) DE BETEKENIS VAN DE GROEPERINGEN OP HET KONGRES.

Aldus werd het Kongres na de meest zorgvuldige voorbereiding bijeengeroepen, op de grondslag van een in de hoogste mate volledige vertegenwoordiging. Het algemeen erkennen van de juistheid van het reglement van het Kongres en het *onvoorwaardelijk* bindend zijn van zijn besluiten, vonden haar uitdrukking ook in de verklaring van den voorzitter (151) (blz. 54 van het protokol) na de konstituerende van het Kongres.

Waaruit bestond de hoofdpoging van het Kongres? In het scheppen van een *werkelijke* partij op die principiële en organisatorische beginselen, die door de „Iskra” naar voren gebracht en uitgewerkt waren. Dat het Kongres juist in deze richting zou moeten werken, dat was van te voren bepaald door de driejarige werkzaamheid van de „Iskra” en door het erkennen daarvan van de kant van de meerderheid van de komitees. Het program en de richting van de „Iskra” moesten tot het program en de richting van de partij worden, het Iskristische organisatorische plan moest zijn verankering vinden in de organisatie-statuten van de partij. Maar het spreekt van zelf, dat een dergelijke uitkomst niet zonder strijd zou kunnen worden bereikt: de volledige vertegenwoordiging op het Kongres verzekerde ook het daar aanwezig zijn van zulke organisaties, die een besliste strijd tegen de „Iskra” voerden (de Boend en de „Rabotsjeje Djelo”) en van zulke organisaties, die wel in woorden de „Iskra” als leidend orgaan erkenden, die echter in werkelijkheid hun eigen bijzondere plannen beoogden en zich door wankelmoedigheid in principeel opzicht onderscheidden (de groep van de „Joerzjni Rabotsji”¹⁾ en de zich daarbij aansluitende afgevaardigden van enkele komitees). Onder zulke verhoudingen moest het Kongres wel tot een *strijdperk voor de overwinning van de Iskristische richting worden*. Dat het Kongres ook inderdaad zulk een strijd voorstelde — dat wordt terstond aan een ieder duidelijk, die enigszins aandachtig het protokol doorleest. Onze taak is nu hierin gelegen, in onderdelen de voornaamste groeperingen na te gaan, die zich bij de verschillende kwesties op het Kongres openbaarden en volgens de nauwkeurige gegevens van het protokol, de

1) Zie aantekening 90 bij het onderhavige deel. — Red.

politieke fysionomie van ieder van de hoofdgroeperingen op het Kongres te rekonstrueren. Wat stelden met name deze groepen, richtingen, schakeringen, die op het Kongres onder de leiding van de „Iskra“ tot een unitaire partij moesten samensmelten voor? — Dit moeten wij door een analyse van de discussies en de stemmingen op het Kongres aantonen. Het verklaren van deze omstandigheid is tevens van kardinaal belang voor het onderzoek van hetgeen in feite onze sociaal-demokraten zijn en ook voor het begrijpen van de oorzaken van het uiteengaan. Ziehier, waarom ik in mijn redevoering op het Kongres van de Liga¹⁾ en in mijn brief aan de redaktie van de nieuwe „Iskra“²⁾ juist de analyse van de verschillende groeperingen op de voorgrond heb geschoven. Mijn opponenten uit de vertegenwoordigers van de „minderheid“ (en Martow aan hun hoofd) hebben het wezen van de kwesties in het geheel niet begrepen. Op het Kongres van de Liga beperkten zij zich tot partiële korrekties, „rechtvaardigden“ zij zich tegen de beschuldiging van de wending naar het opportunisme, die tegen hen werd uitgebracht, zonder ook maar te trachten, tegenover mij, *zij het ook maar een enigszins ander beeld van de groeperingen op het Kongres te schetsen*. Thans doet Martow moeite in de „Iskra“ (Nr. 56) om alle pogingen de verschillende politieke groeperingen op het Kongres nauwkeurig van elkaar af te bakenen, eenvoudig voor te stellen als politieke tinnengieterij van een kring (152). Kras gezegd, partijgenoot Martow! Maar de grote woorden van de nieuwe „Iskra“ hebben één originele eigenschap: men behoeft slechts de lijdensgeschiedenis van het uiteengaan, te beginnen met het Kongres, nauwkeurig weer te geven en al deze sterke woorden keren zich *geheel en al en in de eerste plaats* tegen de huidige redaktie. Kijkt maar naar U zelf, mijne heren zogenaamde partij-redakteuren, die de kwestie van politieke tinnengieterij van een kring te berde brengt!

Martow zijn de feiten van onze strijd op het Kongres in zulk een mate onaangenaam, dat hij poogt ze volkomen te verdoezelen.

„Iskrist is hij“ — zegt hij — „die op het Kongres en voor het Kongres zijn volledige solidariteit met de „Iskra“ heeft uitgedrukt, die haar program en haar organisatorische opvattingen verdedigde en haar organisatie-politiek ondersteunde. Zulke Iskristen waren er op het Kongres meer dan veertig — zoveel stemmen werden er voor het program van de „Iskra“ en voor de resolutie, die de „Iskra“ als Centraal-Organ van de partij erkende, uitgebracht“.

1) Zie het onderhavige deel blz. 370 — Red.

2) Zie het onderhavige deel blz. 384 — Red.

Sla het protokol van het Kongres op en gij zult zien, dat het program door *allen* werd aanvaard (blz. 233), behalve door Akimow, die zich van stemming onthield. Partijgenoot Martow wil ons dus doen geloven, dat en de Boendisten en Broeker en Martynow hun „volledige solidariteit“ met de „Iskra“ hebben *bewezen* en haar organisatorische opvattingen hebben *verdedigd*! Dat is belachelijk. Het feit, dat na het Kongres *alle* deelnemers aan het Kongres rechtsgelijke leden van de partij werden (ja en niet allen, want de Boendisten waren heengegaan) wordt hier met de groepering verward, die op het Kongres de strijd verwekte. Het onderzoek *uit welke elementen* zich na het Kongres de „meerderheid“ en de „minderheid“ hebben gevormd, wordt hier door de officiële frase vervangen: zij hebben het program erkend!

Neemt de stemming over het erkennen van de „Iskra“ als Centraal-Organ. Gij zult zien, dat juist Martynow, wien partijgenoot Martow thans met een stoutmoedigheid, een betere zaak waardig, het verdedigen van de organisatorische opvattingen op het gebied van de organisatie-politiek van de „Iskra“ toeschrijft, op het scheiden van de beide delen van de resolutie staat: het bloot erkennen van de „Iskra“ als Centraal-Organ en het erkennen van haar verdienste. Bij de stemming over het eerste deel van de resolutie (het erkennen van de verdienste van de „Iskra“ en de uitdrukking van solidariteit met haar) werden *slechts 35 stemmen* vóór uitgebracht, twee — tegen (Akimow en Broeker) bij elf onthoudingen (Martynow, vijf Boendisten en de vijf stemmen van de redaktie: twee van mij en van Martow en één van Plechanow). De groep van de anti-Iskristen (vijf Boendisten en drie aanhangers van de „Rabotsjeje Djelo“) treedt dus ook hier met volle duidelijkheid aan het licht, bij dit voor de huidige opvattingen van Martow het meest voordelige en door hem zelf gekozen voorbeeld. Neemt de stemming over het tweede deel van de resolutie, — het erkennen van de „Iskra“ als Centraal-Organ zonder enige motivering en zonder solidariteitsverklaring (blz. 147 van het protokol): er vóór werden 44 stemmen uitgebracht, die de tegenwoordige Martow tot de Iskristen rekent. In het geheel waren er 51 stemmen; onder aftrek van de vijf stemmen der zich onthoudende redakteuren blijven 46 stemmen; twee stemmen *tegen* (Akimow en Broeker); bij de 44 overige behoren bij gevolg *alle vijf Boendisten*. De Boendisten hebben dus op het Kongres hun „volledige solidariteit met de „Iskra“ uitgedrukt“, — zo wordt er door de officiële „Iskra“ officieel geschiede-

nis geschreven! Laten we op de kwestie vooruitlopen en den lezer de ware motieven voor deze officiële waarheid verklaren: — de huidige redaktie van de „Iskra” zou inderdaad een partij-redaktie (en niet een quasi-partij-redaktie, wat zij thans is) kunnen zijn en zou het ook zijn geweest, indien de Boendisten en de mensen van de „Rabotsjeje Djelo” het Kongres niet zouden hebben verlaten; daarom moesten ook deze trouwste hoeders van de huidige zogenaamde partij-redaktie tot „Iskristen” worden verheven. Maar hierover later uitvoerig.

Verder rijst de vraag: indien het Kongres een strijd was tussen de Iskristische en de anti-Iskristische elementen, waren er dan geen wankelmoedige tussen-elementen, die tussen deze en gene groepen weifelden? Ieder die enigszins met onze partij en met het gewoontelijke aanzien van kongressen in het algemeen bekend is, is reeds a priori ¹⁾ geneigd deze vraag bevestigend te beantwoorden. Partijgenoot Martow wil thans niet, gaarne aan deze weifelende elementen herinnerd worden en zo stelt hij de groep van de „Joezjni-Rabotsji” en de tot haar neigende afgevaardigden als typische Iskristen en onze meningsverschillen met hen als gering en onbelangrijk voor. Gelukkig ligt thans de volledige tekst van het protokol voor ons en kunnen wij deze kwestie — de kwestie van een feit natuurlijk — op grond van de dokumentaire gegevens oplossen. Wat wij hierboven over de algemene groepering op het Kongres hebben gezegd, maakt natuurlijk geen aanspraak op het oplossen van deze kwestie, maar alleen op het op de juiste wijze stellen daarvan.

Zonder analyse van de politieke groeperingen, zonder een beeld van het Kongres als de strijd van bepaalde schakeringen, kan men ons uiteengaan niet begrijpen. De poging van Martow om het onderscheid in de schakeringen te verdoezelen, door zelfs de Boendisten tot de Iskristen te rekenen, is eenvoudig een ontwijken van de kwestie. A priori reeds, op grond van de geschiedenis van de Russische sociaal-demokratie van vóór het Kongres, kunnen er (voor het verder onderzoek en de gedetailleerde bestudering) drie hoofdgroepen worden opgemerkt: de Iskristen, de anti-Iskristen en de niet-vaste, wankelende, weifelende elementen ²⁾.

* * *

¹⁾ van te voren. — Red.

²⁾ De hoofdstukken c) tot n), die hier zijn weggelaten, vindt men in het VIde Deel van de „Komplete Werken” blz. 166—264. — Red.

n) HET ALGEMENE BEELD VAN DE STRIJD OP HET KONGRES. DE REVOLUTIONAIRE EN DE OPPORTUNISTISCHE VLEUGEL VAN DE PARTIJ.

Wij hebben de analyse van de discussies en de stemmingen op het Kongres ten einde gebracht en moeten thans konklusies trekken, ten einde op grond van het *gehele* kongres-materiaal de vraag te beantwoorden: uit welke elementen, groepen en schakeringen hebben zich tenslotte de meerderheid en de minderheid gevormd, die wij bij de verkiezingen hebben waargenomen en wie het beschoren was, gedurende enige tijd de fundamentele indeling in onze partij te worden? Het is noodzakelijk konklusies te trekken uit het gehele materiaal betreffende de principiële, theoretische en taktische schakeringen, dat in zulk een rijkdom door het protokol van het Kongres wordt geleverd. Zonder algemene „balans”, zonder een algemeen beeld van het gehele Kongres en van alle belangrijke groeperingen bij de stemmingen blijft dit materiaal te verbrokkeld, te verspreid, zodat op de eerste blik deze of gene groepering toevallig schijnt te zijn, vooral voor hem die zich niet de moeite geeft zelfstandig en alzijdig het kongresprotokol te *bestuderen* (en zijn er soms vele lezers, die zich deze moeite hebben gegeven?).

In de Engelse parlamentsverslagen ontmoet men dikwijls het karakteristieke woord *division* — verdeling. Het huis „deelt zich” in deze of gene meerderheid en minderheid, — wordt er bij de stemming over een bepaalde kwestie gezegd. De „verdeling” van ons sociaal-demokratisch huis bij de verschillende op het Kongres behandelde kwesties geeft een *in zijn soort enig, in zijn volledigheid en nauwkeurigheid niet te vervangen* beeld van de interne strijd in de partij, een beeld van haar schakeringen en groepen. Om dit beeld aanschouwelijk te maken, om een werkelijk *beeld* te verkrijgen en niet een berg onsamenvangende, verbrokkelde, geïsoleerde, grote en kleine feiten, om aan de eindeloze en zinloze twist over de afzonderlijke stemmingen (wie heeft voor wien gestemd en wie heeft wien ondersteund?) een einde te maken, heb ik besloten een poging te doen *alle hoofdtypen* van de „verdelingen” op ons Kongres in de vorm van *diagrammen* te schetsen. Zulk een methode zal waarschijnlijk zeer zeer velen vreemd toeschijnen, maar ik twijfel of men een andere methode van uiteenzetting zou kunnen vinden, een zo volledig en nauwkeurig mogelijke methode, die werkelijk veralgemeent

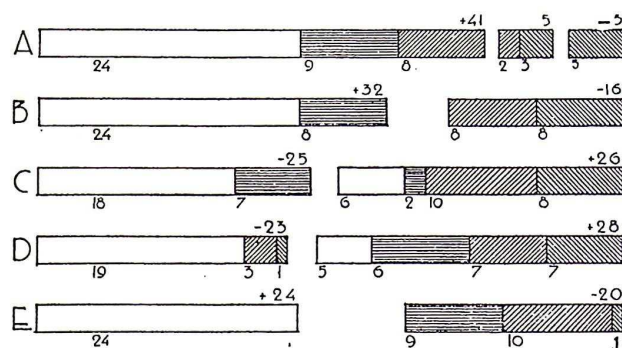
en gevolgtrekkingen maakt. Of deze of gene afgevaardigde vóór of tegen een bepaald voorstel heeft gestemd, — dat kan men bij hoofdelijke stemming met absolute nauwkeurigheid vaststellen, bij enige belangrijke niet-hoofdelijke stemmingen kan men dit met zeer grote waarschijnlijkheid, met een in voldoende mate benaderen van de waarheid op grond van het protokol vaststellen. Wanneer men daarbij *alle* hoofdelijke en alle niet-hoofdelijke stemmingen in aanmerking neemt, waarbij enigermate belangrijke kwesties werden aangevoerd (hetgeen men bijvoorbeeld naar de uitvoerigheid en de hartstochtelijkheid van de discussies kan beoordelen) dan verkrijgt men een beeld van onze interne partijstrijd, dat zich door de grootst mogelijke objectiviteit onderscheidt, die op grond van het aanwezige materiaal te bereiken is. Daarbij zullen wij trachten in plaats van een fotografische afbeelding, d.w.z. van de afbeelding van iedere afzonderlijke stemming, een beeld te geven, d.w.z. alle *hoofdtypen* van de stemmingen te brengen en de betrekkelijk niet belangrijke afwijkingen en variëteiten, die de zaak slechts zouden kunnen verwarren over het hoofd zien. In ieder geval zal iedereen op grond van het protokol in staat zijn iedere trek in ons beeld te controleren, het met welke afzonderlijke stemming ook aan te vullen, in één woord het te kritiseren, niet alleen door overwegingen, twijfel en verwijzingen naar afzonderlijke gevallen, maar ook door middel van het opstellen van een *ander beeld* op grond van hetzelfde materiaal.

Wij brengen in het diagram iedere afgevaardigde, die aan de stemming heeft deelgenomen en zullen door bijzondere arcering de vier fundamentele groepen kentekenen, die wij in de loop van de gehele gang van de discussies op het Kongres nauwkeurig hebben waargenomen en wel: 1) de Iskristen van de meerderheid; 2) de Iskristen van de minderheid, 3) het „centrum“, 4) de anti-Iskristen. Het onderscheid in principiële schakering tussen deze groepen zien wij aan een *massa voorbeelden* en indien iemand de *naam* van deze groepen niet bevalt, die de liefhebbers van de zigzagkoers te zeer aan de organisatie van de „Iskra“ en aan de richting van de „Iskra“ herinneren, dan willen wij opmerken, dat het hier niet om namen gaat. Thans nu wij de schakeringen bij *alle* discussies op het Kongres hebben onderzocht, kan men gemakkelijk de reeds ingeburgerde en tot een gewoonte geworden partijnamen (die dezen of genen rauw in het oor klinken) door de karakteristiek van *het wezen van de schakeringen tussen de groepen vervangen*. Als wij dat doen zouden wij voor dezelfde vier groepen de volgende namen kunnen

verkrijgen: 1) konsekvente revolutionaire sociaal-demokraten; 2) de kleine opportunisten; 3) de midden-opportunisten en 4) de grote opportunisten (volgens Russische maatstaf grote). Wij zullen hopen, dat deze namen minder aanstoot zullen geven aan degenen, die sinds enige tijd zich zelf en anderen zijn begonnen te verzekeren, dat „Iskrist“ een benaming is, die alleen een „kring“ en niet een *richting* omvat.

Gaan we over tot een uitvoerige uiteenzetting welke typen van stemming op het hieronderstaande diagram zijn „genomen“:

ALGEMEEN BEELD VAN DE STRIJD OP HET KONGRES

De cijfers met een plus en een minus betekenen het totaal van de stemmen, die in bepaalde kwesties vóór resp. tegen werden uitgebracht. De daaronder geplaatste cijfers betekenen het stemmenaantal van ieder van de 4 groepen. Welke stemmingen onder de typen A—E vallen, wordt in de tekst verklaard.

BENAMING DER GROEPEN.

- Iskristen van de meerderheid.
- Iskristen van de minderheid.
- Centrum.
- Anti-Iskristen.

Het eerste type van stemmingen (A) omvat die gevallen, waarin het „centrum”, samen met de Iskristen, tegen de anti-Iskristen ging, of tegen een deel van hen. Hiertoe behoort de stemming over het program in zijn geheel (alleen partijgenoot Akimow onthield zich van stemming, de anderen stemden vóór), de stemming over de principiële resolutie tegen de federatie (onder uitzondering van de vijf Boendisten stemden allen vóór), de stemming over § 2 van de statuten van de Boend (tegen ons stemden de vijf Boendisten, vijf gedelegeerden onthielden zich van stemming: Martynow, Akimow, Broeker en Machow met twee stemmen, de anderen stemden met ons mede); deze stemming is op het diagram (A) afgebeeld. Verder waren er van hetzelfde type drie stemmingen over de kwestie van het bekrachtigen van de „Iskra” als Centraal-Organ van de partij; de redactie (vijf stemmen) onthield zich, tegen stemden bij alle drie stemmingen twee afgevaardigden (Akimow en Broeker) en bovendien onthielden zich de vijf Boendisten en partijgenoot Martynow van stemming, toen er over de motivering van het bekrachtigen van de „Iskra” werd gestemd ¹⁾).

Het type van de stemmingen, dat wij beschouwen, geeft antwoord op de buitengewoon interessante en belangrijke vraag: wanneer ging het „centrum” van het Kongres met de Iskristen samen? Of dan — met weinige uitzonderingen (het aannemen van het program, het bekrachtigen van de „Iskra”, onafhankelijk van de motivering) —, wanneer ook de anti-Iskristen met ons mee gingen, of dan, wanneer het ging om zodanige verklaringen, die nog niet rechtstreeks tot een bepaald politiek standpunt verplichtten (het erkennen van het organisatie-werk van de „Iskra” verplicht er nog niet toe haar organisatie-politiek met betrekking tot de partiële groepen in werkelijkheid door te voeren; het afwijzen van de federatie belet nog niet bij de kwestie van een concreet federatie-project zich van stemming te onthouden, zoals wij aan het voorbeeld van partijgenoot Machow hebben gezien). Wij hebben reeds hierboven gezien, toen wij over de betekenis van de groeperingen op het Kongres in het algemeen

¹⁾ Waarom werd voor de uitbeelding op ons diagram juist de stemming over § 2 van de statuten van de Boend gekozen? Omdat de stemmingen over het erkennen van de „Iskra” minder volledig zijn en de stemmingen over het program en over de federatie minder bepaalde concreet-politieke besluiten betroffen. In het algemeen verandert de keuze van deze of gene gelijksoortige stemming niets aan de grondtrekken van het beeld; waarvan zich iedereen gemakkelijk kan overtuigen, wanneer hij dienovereenkomstige veranderingen aanbrengt.

spraken, tot in welke mate deze kwestie in de officiële uiteenzettingen van de officiële „Iskra” onjuist wordt voorgesteld, die (bij monde van Martow) het onderscheid tussen de Iskristen en het „centrum”, tussen de konsekvente revolutionaire sociaal-demokraten en de opportunisten uitwist en verdoezelt, door zich op zulke gevallen te beroepen, toen ook de anti-Iskristen met ons mee gingen! Zelfs de het meest „rechts”-staande Duitse en Franse opportunisten in de sociaal-demokratische partijen stemmen niet tegen zulke punten als het erkennen van het program in zijn geheel.

Het tweede type van stemmingen (B) omvat die gevallen, waarbij de konsekvente en niet-konsekvente Iskristen samengingen tegen alle anti-Iskristen en tegen het gehele „centrum”. Deze gevallen hebben hoofdzakelijk betrekking op kwesties, waarbij er sprake was van de doorvoering van concreet-aangegeven plannen van de Iskristische politiek, waarbij het er om ging de „Iskra” metterdaad en niet alleen maar in woorden te erkennen. Hiertoe behoort het incident met het Organisatie-Komitee ¹⁾, de kwestie of het standpunt van de „Boend” in de partij op de eerste plaats moest worden gesteld, de ontbinding van de groep „Joezjni-Rabotsji”, — twee stemmingen over het agrarische program en ten slotte en ten zesde de stemming tegen de buitenlandse „Bond van Russische sociaal-demokraten” (de „Rabotsjeje Djelo”), d.w.z. het erkennen van de Liga als de enige organisatie van de partij in het buitenland. Het oude kringwezen uit de tijd van vóór de vorming van de partij, de belangen van de opportunistische organisaties of groepjes, de enghartige opvatting van het Marxisme streden hier tegen de principiële en konsekvente politiek van de revolutionaire sociaal-demokratie. De Iskristen van de minderheid stemden nog in een gehele reeks van gevallen, in een gehele reeks (van het standpunt van het Organisatie-Komitee,

¹⁾ Juist deze stemming werd in het diagram (B) uitgebeeld: de Iskristen kregen 32 stemmen, de resolutie van de Boendisten kreeg 16 stemmen. Wij moeten hierbij opmerken, dat bij de stemmingen van dit type er *generlei hoofdelijke* stemming heeft plaats gehad. Op de verdeling van de afgevaardigden wijzen slechts met een zeer hoge mate van waarschijnlijkheid tweeërlei aard gegevens: 1) in de discussies spraken de redenaars van de beide groepen Iskristen er vóór, de redenaars van de anti-Iskristen en van het centrum er tegen; 2) het aantal vóór-stemmen nadert steeds het cijfer 33. Men moet ook niet vergeten, dat wij bij de analyse van de debatten op het Kongres, ook afgezien van de stemmingen, een gehele reeks van feiten vaststelden, waar het centrum met de anti-Iskristen (de opportunisten) tegen ons optrad. Hiertoe behoren de kwesties van de absolute waarde van de democratische eisen, de ondersteuning van oppositionele elementen, de beperking van het centralisme enz.

de „Joezjni-Rabotsji“, de „Rabotsjeje Djelo“) uiterst belangrijke kwesties met ons mee... zolang de zaak niet hun eigen kringwezen, hun eigen inkonsekwentie raakte. De „verdeling“ van het type, dat wij beschouwen, toont aanschouwelijk, dat in een reeks van vragen over de verwezenlijking van onze beginselen, het centrum met de anti-Iskristen samenging, hun veel nader bleek te staan dan ons, in werkelijkheid veel meer de opportunistische dan de revolutionaire vleugel van de sociaal-democratie was toegedaan. De „Iskristen“ in naam, die er zich voor schaamden Iskristen te zijn, openbaarden hun aard en de onvermijdelijke strijd bracht geen geringe irritatie met zich mee, die voor de minder tot nadenken geneigde en meer aan indrukken blootstaande personen de betekenis van de in deze strijd zich openbarende principiële schakeringen verborg. Maar thans, nu de hitte van de strijd enigszins is geluwd en het protocol het objectieve extrakt van een reeks hete gevechten is, thans kunnen alleen mensen, die hun ogen sluiten, niet zien, dat de vereniging van de Machow's en Jegorow's met de Akimow's en Liber's geen toeval was en geen toeval kon zijn. Martow en Axelrod rest dan ook alleen maar een alzijdige en nauwkeurige analyse van het protocol te ontwijken of te pogen achteraf hun gedrag op het Kongres door allerlei betuigingen van spijt te veranderen. Alsot men door spijt het onderscheid in opvattingen en het onderscheid in politiek zou kunnen uit de weg ruimen! Alsof het huidige verbond van Martow en Axelrod met Akimow, Broeker en Martynow onze, op het IIde Kongres herstelde partij zou kunnen dwingen de strijd te vergeten, die de Iskristen in de loop van bijna het gehele Kongres tegen de anti-Iskristen hebben gevoerd!

Het derde type van stemmen op het Kongres, dat de drie laatste van de vijf delen van het diagram omvat (met name C. D. en E.) wordt daardoor gekenmerkt, dat een niet groot deel van de Iskristen zich afscheidt en overgaat naar de kant van de anti-Iskristen, die derhalve ook zegevieren (zolang zij op het Kongres blijven). Teneinde met volledige nauwkeurigheid de ontwikkeling van deze beroemde *koalitie* van de Iskristen van de minderheid met de anti-Iskristen te volgen, welker vermelding alleen al Martow op het Kongres hysterische circulaire deed schrijven, — worden alle drie fundamentele typen van *hoofdelijke* stemmen van deze aard gebracht. C is de stemming over de rechtsgelijkheid van de talen (genomen werd de laatste van de drie hoofdelijke stemmen bij dit punt, als de meest volledige). Alle anti-Iskristen en het ge-

hele centrum staan als een muur tegenover ons, van de Iskristen hebben zich echter een deel van de meerderheid en een deel van de minderheid afgezonderd. Het is nog niet te zien, welke Iskristen tot een definitieve en hechte *koalitie* met de opportunistische „rechtse“-zijde van het Kongres in staat zijn. Verder volgt de stemming van het type D — over paragraaf 1 van de statuten — (van de twee is de meer bepaalde genomen d.w.z. toen niemand zich van stemming onthield). De *koalitie* neemt een meer omlijnde vorm aan en wordt sterker¹⁾. De Iskristen van de minderheid staan reeds allen aan de kant van Akimow en Liber, van de Iskristen van de meerderheid een zeer gering aantal, dat door de drie van het „centrum“ en één van de anti-Iskristen, die naar onze kant overgingen, wordt gekompenseerd. Een eenvoudige blik op het diagram is voldoende om er zich van te overtuigen, welke elementen toevallig en tijdelijk dan naar de ene, dan naar de andere kant overgingen en welke elementen met onweerstaanbare kracht naar een vaste *koalitie* met de Akimow's werden gedreven. Bij de laatste stemming (E — de verkiezingen van het Centraal-Organ, het Centraal-Komitee en de Partijraad) die juist de definitieve verdeling in een meerderheid en een minderheid vormt, is het volledige samensmelten van de Iskristische minderheid met het gehele centrum en met de overblijfselen van de anti-Iskristen duidelijk te zien. Van de acht anti-Iskristen was toen *alleen* partijgenoot Broeker op het Kongres gebleven (aan wien partijgenoot Akimow zijn fout reeds had verklaard en die de hem rechtens toekomende plaats in de rijen van de Martow-aanhangers innam). Het vertrek van het zevental meest „rechtse“ opportunisten besliste het lot van de verkiezingen tegen Martow²⁾.

En nu zullen wij de balans van het Kongres opmaken, steunend

1) Naar alles te oordelen zijn er van hetzelfde type nog vier stemmen over de statuten geweest, blz. 278 — 27 stemmen voor Fomin, tegen 21 Iskristische stemmen; blz. 279 — 26 voor Martow, 24 voor ons; blz. 280 — 27 tegen mij, 22 voor Martow en ter zelfder plaatse 24 voor Martow, 23 voor ons. Dat zijn de door mij reeds vroeger vermelde stemmen over de kwestie van de koopatie in de Centrale instellingen. Hoofdelijke stemmen waren er niet (er is er een geweest, maar de gegevens gingen te loor). De Boendisten (allen of een deel van hen) reddden klaarblijkelijk Martow. De onjuiste beweringen van Martow in de Liga met betrekking tot de stemmen van dit type werden hierboven rechtgezet.

2) De zeven opportunisten, die het IIde Kongres verlieten, waren vijf Boendisten (de Boend trad op het IIde Kongres uit de partij, na het afwijzen van het beginsel der federatie) en twee aanhangers van de „Rabotsjeje Djelo“, de partij-

op de objectieve gegevens over de stemmingen van elk type.

Er wordt veel gesproken over het „toevallige” karakter van de meerderheid op ons Kongres. Uit het diagram is duidelijk te zien dat men in één, maar ook slechts in één zin de meerderheid toevallig kan noemen, namelijk in de zin, dat het zevental meest „rechts”-staande opportunisten toevallig zouden zijn vertrokken. Slechts in zover dit vertrek toevallig is, is ook onze meerderheid toevallig (en meer niet). Een eenvoudige blik op het diagram toont beter dan lange uiteenzettingen, aan welke kant dit zevental zou hebben gestaan, zou moeten hebben gestaan ¹⁾. Maar, de vraag rijst, in hoever men het vertrek van dit zevental toevallig kan noemen. Ziehier een vraag, die mensen, die zo gaarne over een „toevallige” meerderheid spreken, ongaarne stellen. Het is voor hen een onaangename vraag. Is het toeval, dat de meest uitgesproken vertegenwoordigers van de rechter-vleugel en niet die van de linker-vleugel van onze partij zijn vertrokken? Is het toeval, dat de opportunisten heengingen en niet de konsekwente revolutionaire sociaal-demokraten? Staat dit „toevallige” vertrek soms niet enigszins in verband met de strijd tegen de opportunistische vleugel, die in de loop van het gehele Kongres werd gevoerd en die zo aanschouwelijk in ons diagram naar voren treedt?

Het is voldoende deze voor de minderheid onaangename vragen te stellen om zich duidelijk te maken, welk feit achter het gepraat over de toevalligheid van de meerderheid wordt verborgen. Het is het ontwijfelbare en onaanvechtbare feit, dat de minderheid door de het meest tot het opportunisme neigende leden van onze partij werd gevormd. De minderheid bestond uit de theoretisch het minst vaste, uit de principieel het minst standvastige elementen van de partij. De minderheid werd juist door de rechtervleugel van de partij gevormd. De verdeling in een meerderheid en minderheid is de rechtstreekse en onvermijdelijke voortzetting van de verdeling van de sociaal-democratie in een revolutionaire en een opportunistische sociaal-democratie, in een Berg en een Gironde, die niet eerst gis-

genoten Martynow en Akimow. Deze laatsten verlieten het Kongres, nadat als buitenlandse organisatie van de partij alleen de Iskristische Liga was erkend, d.w.z. nadat de buitenlandse „Bond” van Russische sociaal-demokraten van de „Rabotsjeje Djelo”-groep was ontbonden.

¹⁾ Wij zullen hieronder zien, dat na het Kongres zowel partijgenoot Akimow als het komitee van Woronezj, dat partijgenoot Akimow het meest na stond, dan ook openlijk hun sympathie met de minderheid tot uitdrukking hebben gebracht.

teren en niet alleen in de Russische arbeiderspartij naar voren is gekomen en die zeker niet morgen zal verdwijnen.

Dit feit heeft een kardinale betekenis voor het verklaren van de oorzaken en de lijdensgeschiedenis van het uiteengaan. Te trachten dit feit te omgaan door middel van het ontkennen of verdoezelen van de strijd op het Kongres en de zich daar geuit hebbende principiële schakeringen, — dat betekent zich zelf een volledig getuig-schrift van geestelijke en politieke armoede uitreiken. Om evenwel dit feit te weerleggen zou men ten eerste moeten aantonen, dat het algemene beeld van de stemmingen en „verdelingen” op ons Partijkongres, niet zo was als door mij werd gegeven; zou men ten tweede moeten aantonen, dat de meest konsekwente revolutionaire sociaal-demokraten, die zich in Rusland met de naam Iskristen hebben verbonden, in alle kwesties, waarbij het op het Partijkongres tot „verdelingen” kwam, ongelijk hadden. Tracht dat maar aan te tonen, mijne heren!

Het feit dat de minderheid door de het meest opportunistische, het minst standvastige en het minst konsekwente elementen van de partij werd gevormd, geeft overigens antwoord op talrijke mis-verstanden en tegenwerpingen, waarmee mensen, die de zaak slecht kennen of die het vraagstuk niet hebben doordacht, zich tot de meerderheid wenden. Is het niet kleingeestig, zegt men ons, het uiteengaan uit een kleine fout van de partijgenoten Martow en Axelrod te willen verklaren? Ja mijne heren, de fout van partijgenoot Martow was niet groot (daarop heb ik reeds op het Kongres in de hitte van de strijd gewezen), maar uit deze kleine fout kon veel schade ontstaan (en ontstond veel schade), doordat afgevaardigden, die een gehele reeks van fouten maakten, die in een gehele reeks van kwesties neiging tot opportunisme en principiële inkonsekwentie aan de dag legden, partijgenoot Martow naar hun kant overhaalden. Het verschijnsel van onstandvastigheid van de kant van partijgenoot Martow en partijgenoot Axelrod was een individuele en onbelangrijke zaak, maar het vormen van een zeer aanzienlijke minderheid uit alle het minst standvastige elementen, uit allen, die of de richting van de „Iskra” helemaal niet erkenden en rechtstreeks tegen haar streden, of haar met het woord erkenden, maar inderdaad door de bank met de anti-Iskristen meelingen, dat was geen individuele, maar een partij- en volstrekt geen onbelangrijke zaak.

Is het niet belachelijk het uiteengaan te willen verklaren uit de heerschappij van het verschrompelde kringwezen en de revolutio-

naire kleinburgerlijkheid van de kleine kring van de oude redaktie der „Iskra“? Neen, dat is niet belachelijk, omdat ter ondersteuning van dit individuele kringwezen alles in de partij is opgestaan, wat in de loop van het gehele Kongres voor elk kringwezen heeft gestreden, alles, wat in het algemeen zich niet boven de revolutionaire kleinburgerlijkheid wist te verheffen, alles, wat zich op het „historische“ karakter van het kwaad van de kleinburgerlijkheid en het kringwezen beriep om dit te rechtvaardigen en in stand te houden. Een toevalligheid zou men mogelijk nog het feit kunnen achten, dat in de kleine kring van de redaktie van de „Iskra“ de enge kringbelangen de overhand behielden boven het partijwezen. Maar het was geen toeval, dat voor de ondersteuning van dit kwaad van het kringwezen de partijgenoten Akimow en Broeker opstonden, wien de „historische continuïteit“ van het beroemde komitee van Woronezj (153) en de beroemde Petersburgse „Arbeiders“-organisatie ¹⁾ niet minder (indien niet meer) dierbaar was; dat de partijgenoten Jegorow, die de „moord“ op de „Rabotsjeje Djelo“ even bitter beweedden (indien niet nog bitterder) dan de „moord“ op de oude redaktie, dat de partijgenoten Machow en zovele anderen zich verhieven. Zeg mij met wie gij bevriend zijt en ik zal u zeggen wie gij zijt — luidt een oude levenswijsheid. Zeg mij wie je politieke bondgenoot is, wie voor je stemt, — en ik zal je zeggen, hoe je politieke fysionomie is.

De kleine fout van partijgenoot Martow en van partijgenoot Axelrod bleef klein en kon klein blijven, zolang zij niet als uitgangspunt diende voor hun duurzaam verbond met de gehele opportunistische vleugel van onze partij, zolang zij niet krachtens dit verbond leidde tot het opflikkeren van het opportunisme, tot de revanche van allen tegen wie de „Iskra“ streed en die nu met de grootste vreugde bereid waren hun woede op de konsekwente aanhangers van de revolutionaire sociaal-demokratie te koelen. De gebeurtenissen van na het Kongres hebben er juist toe geleid, dat wij in de nieuwe „Iskra“ met name het opflikkeren van het opportunisme zien, de revanche van de Akimow's en de Broeker's (vgl. het vlugschrift van het komitee van Woronezj ²⁾), de geestdrift van de Martynow's, wien men eindelijk (eindelijk!) toestond in de gehate „Iskra“ den gehaten „vijand“ voor alle krenkingen in het verleden te oorvijgen. Dit toont ons bijzonder aanschouwelijk hoe zeer noodzakelijk het

„herstel van de oude redaktie van de „Iskra“ was“ (uit het ultimatum van partijgenoot Starowjer van 16 [3] November 1903) voor het behoud van de Iskristische continuïteit“...

Op zichzelf was het feit van de indeling op het Kongres (en in de partij) in een linker- en een rechter-, een revolutionaire en een opportunistische vleugel niet alleen niets verschrikkelijks noch kritieks, maar zelfs niet eens iets abnormaals. Integendeel, geheel het laatste tiental jaren van de geschiedenis van de Russische (en niet alleen van de Russische) sociaal-demokratie heeft noodzakelijkerwijs en onafwendbaar tot zulk een indeling geleid. Dat de grond van de indeling een reeks van zeer kleine fouten van de rechter-vleugel, van (betrekkelijk) onbelangrijke meningsverschillen was — deze omstandigheid (waaraan een oppervlakkig toeschouwer en een filistergeest aanstoot zou kunnen nemen) betekende voor geheel onze partij als geheel een grote stap vooruit. Vroeger liepen onze meningen uiteen wegens grote kwesties, die zo nu en dan zelfs een scheuring konden rechtvaardigen, thans zijn wij het reeds over alle grote en belangrijke kwesties eens, thans verdelen ons enkel schakeringen, waarover men kan en moet strijden, maar op grond waarvan het onzinnig en kinderachtig zou zijn uiteen te gaan (zoals ook partijgenoot Plechanow in zijn interessant artikel „Wat we niet moeten doen?“ (157) reeds volkomen terecht heeft gezegd en waarop wij nog terug komen). Thans, nu het anarchistische gedrag van de minderheid na het Kongres de partij bijna aan de rand van de scheuring heeft gebracht, kan men dikwijls wijze mensen ontmoeten, die zeggen: ja was het dan in het algemeen de moeite waard op het Kongres over zulke kleinigheden te strijden als het incident met het Organisatie-Komitee, de ontbinding van de groep der „Joezjni Rabotsji“ of van de „Rabotsjeje Djelo“, als § 1 van de statuten, het ontbinden van de oude redaktie enz.? Wie zo oordeelt brengt juist het kringwezen-standpunt naar de partijzaken over: de strijd van de schakeringen in de partij is onvermijdelijk en noodzakelijk, zolang de strijd niet voert tot anarchie en scheuring, zolang de strijd zich beweegt binnen het raam, dat door alle kameraden en leden van de partij wordt goedgekeurd. En onze strijd met de rechter-vleugel op het Kongres, met Akimow en Axelrod, met Martow en Martynow is geenszins buiten dit raam gegaan. Het is voldoende aan twee feiten te herinneren, die daarvan op de meest onaanvechtbare wijze getuigen: 1) toen de partijgenoten Martynow en Akimow het Kongres verlieten, waren wij allen bereid

¹⁾ zie aantekening 85 bij dit deel. — Red.

²⁾ vgl. de „Komplete Werken“ Deel VI, blz. 323—324. — Red.

de gedachte aan „gekrenkt zijn” van ons af te wijzen, *wij allen namen* (met 32 stemmen) de resolutie van partijgenoot Trotski aan, die deze partijgenoten verzocht zich met de ophelderingen tevreden te stellen en hun verklaring terug te nemen; 2) toen het tot de verkiezingen van de Centrale instellingen kwam, hebben wij aan de minderheid (of de opportunistische vleugel) van het Kongres *de minderheid in beide Centrale instellingen* gegeven: Martow in het Centraal-Organ en Popow in het Centraal-Komitee. Op andere wijze konden wij van partijstandpunt *niet* te werk gaan, omdat er nu eenmaal door ons nog vóór het Kongres was besloten twee drietallen te kiezen. *Was het onderscheid van de schakeringen, die zich op het Kongres openbaarden, niet groot, — ook de praktische konklusie, die wij uit de strijd van deze schakeringen trokken was immers niet groot: deze konklusie kwam uitsluitend hierop neer, dat twee derden van beide drietallen aan de meerderheid van het Partijkongres moesten toekomen.*

Alleen het feit, dat de minderheid op het Kongres *het er niet mee eens was minderheid in de Centrale instellingen* te zijn, leidde eerst tot het „flauwhartig gejammer” van intellectuelen, die de nederlaag hadden geleden en daarna tot de *anarchistische frase* en tot anarchistische handelingen.

Tot besluit willen wij nog eens het diagram beschouwen van het standpunt van de kwestie der samenstelling van de Centrale instellingen. Het spreekt geheel van zelf, dat *behalve* de kwestie van de schakeringen de afgevaardigden bij de verkiezingen ook voor de kwestie van de *bekwaamheid*, de geschiktheid tot arbeiden enz. van deze of gene *persoon* werden gesteld. Thans wil de minderheid zeer gaarne haar toevlucht nemen tot het verwarren dezer kwesties. Dat dit evenwel verschillende kwesties zijn, — dat is vanzelf sprekend en zij het ook slechts uit het eenvoudige feit te zien, dat de keuze van het *oorspronkelijke* drietal voor het Centraal-Organ reeds vóór het Kongres was vastgesteld, toen het verbond van Martow en Axelrod met Martynow en Akimow nog door geen mens kon worden voorzien. Op verschillende vragen moet ook op verschillende wijze antwoord worden verkregen: bij de vraag over de schakeringen moet men het antwoord zoeken in het protokol van het Kongres, in de *openlijke* behandeling van en de stemming over allerlei punten. De kwestie van de geschiktheid van *personen* besloten allen op het Kongres door *geheime stemming* te beslissen. Waarom heeft het *gehele Kongres eenstemmig* zulk een besluit

genomen? — dat is zulk een elementaire kwestie, dat het absurd zou zijn daarbij te blijven stilstaan. Maar de minderheid is (na haar nederlaag bij de verkiezingen) zelfs de meest elementaire dingen beginnen te vergeten. Wij hebben stromen van heftige, hartstochtelijke, bijna tot ontoerekenbaarheid stijgende redevoeringen ter verdediging van de oude redaktie gehoord, maar wij hebben *zo goed als niets* gehoord over de schakeringen op het Kongres, die in verband stonden met de strijd om het zestal en het drietal. Wij hebben van alle kanten gepraat en verhalen gehoord over de onbekwaamheid tot werken, de ongeschiktheid, de kwaadwilligheid e.d. van de personen die in het Centraal-Komitee zijn gekozen, maar wij hebben *zo goed als niets* gehoord van de schakeringen op het Kongres, die om het overwicht in het Centraal-Komitee streden. Het schijnt mij toe, dat *buiten het Kongres* de verhalen en het gepraat over de kwaliteiten en handelingen van personen ongepast en onwaardig is (want deze handelingen vormen in 99 van de 100 gevallen een organisatie-geheim, dat slechts tegenover de hoogste partij-instellingen mag worden geopenbaard). *Buiten het Kongres* de strijd door middel van *zulke verhaaltjes* te voeren, — dat zou naar mijn overtuiging het verspreiden van lasterpraat betekenen. En het enige antwoord, dat ik in de openbaarheid op dit gepraat zou kunnen geven, zou uit een verwijzen naar de strijd op het Kongres kunnen bestaan: gij zegt dat het Centraal-Komitee met een kleine meerderheid werd gekozen. Dat is waar. Maar deze kleine meerderheid was uit diegenen samengesteld, die op de meest konsekwente wijze, niet met het woord, maar met de daad voor de doorvoering van de Iskristische plannen hebben gestreden. De *morele* autoriteit van deze meerderheid moet derhalve nog onvergelijkelijk veel hoger zijn dan haar *formele* autoriteit — hoger voor allen, die de continuïteit van de „Iskra”-*richting* hoger schatten dan de continuïteit van deze of gene „Iskra”-*kring*. Wie zou op *meer kompetente* wijze over de geschiktheid van deze of gene personen voor de doorvoering van de politiek van de „Iskra” *kunnen oordelen*; zij die deze politiek op het Kongres hebben doorgevoerd, of zij die in een gehele reeks van gevallen tegen deze politiek gestreden en allerhand achterlijkheid, allerhand rommel, allerhand kringwezen hebben verdedigd? ¹⁾

1) Hier worden de hoofdstukken o) en p) weggelaten. Zie hiervoor Deel VI van de „Komplete Werken” blz. 276—300. — Red.

q) DE NIEUWE „ISKRA". HET OPPORTUNISME IN ORGANISATORISCHE KWESTIES.

Als grondslag van het onderzoek van het principiële standpunt van de nieuwe „Iskra" moet men ongetwijfeld twee feuilletons van partijgenoot Axelrod nemen ¹⁾. De konkrete betekenis van een gehele reeks door hem bijzonder geliefde woordjes hebben wij hierboven reeds uitvoerig aangetoond ²⁾ en thans moeten wij trachten van deze konkrete betekenis te abstraheren, in te dringen in de gedachtengang, welke de „minderheid" (uit hoofde van deze of gene kleine en onbetekenende aanleiding) dwong juist tot deze en niet tot welke andere leuze ook te komen, moeten wij de principiële betekenis van deze leuzen, onafhankelijk van hun oorsprong, onafhankelijk van de „koöptatie" onderzoeken. Wij leven thans in het teken van de toegevendheid, laten we dus partijgenoot Axelrod een concessie doen en nemen wij zijn theorie „ernstig".

De grondstelling van partijgenoot Axelrod (Nr. 57 van de „Iskra") zegt, dat „onze beweging van het begin af aan twee tegenover elkaar staande strekkingen verborgen hield, welke wederzijds antagonisme zich nu parallel met haar eigen ontwikkeling moest ontwikkelen en daarin tot uitdrukking komen". Te weten: „principiël is het proletarische doel van de beweging (in Rusland) hetzelfde als dat van de sociaal-demokratie in het Westen". Maar bij ons gaat de inwerking op de arbeidersmassa's „van een hun vreemd zijnd sociaal element" — van de radikale intellectuelen uit. Aldus konstateert partijgenoot Axelrod een antagonisme tussen de proletarische en de radikaal-intellektuele tendenties in onze partij.

Daarin heeft partijgenoot Axelrod onvoorwaardelijk gelijk. Het aanwezig zijn van dit antagonisme (en niet alleen in de Russische sociaal-demokratische partij) is aan geen twijfel onderhevig. Nog sterker. Het is aan iedereen bekend, dat juist dit antagonisme in hoge mate de splitsing van de moderne sociaal-demokratie in een revolutionaire (tevens orthodoxe) en een opportunistische (revisionistische, ministeriële, reformistische) sociaal-demokratie verklaart,

¹⁾ Deze feuilletons zijn verschenen in het verzamelwerk „Twee jaar „Iskra", Deel II, blz. 122 en volgende (St. Petersburg 1906) — Red.

²⁾ Deze „konkrete betekenis" heeft betrekking op de strijd op en na het Kongres over de persoonlijke samenstelling van de centrale instellingen, welks beschrijving in deze uitgave niet werd opgenomen. — Red.

die zich ook in het laatste tiental jaren in Rusland in onze beweging ten volle heeft geopenbaard. Het is eveneens aan iedereen bekend, dat met name de orthodoxe sociaal-demokratie de proletarische tendenties en de opportunistische sociaal-demokratie die der demokratistische intellectuelen tot uitdrukking brengt.

Maar partijgenoot Axelrod begint, wanneer hij vlak bij dit algemeen bekende feit is gekomen, zich angstig terug te trekken. Hij doet *niet de geringste poging* te analyseren, hoe zich deze scheiding in de geschiedenis van de Russische sociaal-demokratie in het algemeen en op ons Partijkongres in het bijzonder heeft vertoond — hoewel partijgenoot Axelrod juist naar aanleiding van het Kongres schrijft! Evenals de gehele redaktie van de nieuwe „Iskra" toont partijgenoot Axelrod een *dodelijke angst* voor het protokol van ons Kongres. Dat moet ons, na al het hierboven uiteengezette, niet verwonderen, maar van de kant van een „theoretikus", die zogenaamd de verschillende tendenties in onze beweging onderzoekt, is dit een origineel geval van *vrees voor de waarheid*. Krachtens deze eigenschap van hem schuift partijgenoot Axelrod het nieuwste en nauwkeurigste materiaal over de tendenties in onze beweging ter zijde en zoekt hij zich te redden op het gebied van de aangename dromen.

„Heeft niet het legale of halve Marxisme aan onze liberalen een literairen leider gegeven? — zegt hij. — Waarom zou de spotvogel der geschiedenis niet aan de revolutionaire burgerlijke demokratie een leider uit de school van het orthodoxe revolutionaire Marxisme geven?"

Naar aanleiding van deze, voor partijgenoot Axelrod aangename dromen, kunnen wij alleen zeggen dat, indien al bij gelegenheid de geschiedenis als spotvogel optreedt, dit niet de *kwajongens-streken in de gedachten* van hem rechtvaardigt, die zich aan de analyse van deze geschiedenis zet. Toen bij den leider van het halve Marxisme de liberaal te voorschijn kwam, hebben die mensen, die zijn „tendenties" wensten na te gaan en dit *wisten te doen*, zich niet beroepen op eventuele spotvogels der geschiedenis, maar op tientallen en honderden staaltjes van de psyche en de logika van dien leider, op die eigenaardigheid van zijn gehele literaire fysionomie, die de weerspiegeling van het Marxisme in de burgerlijke literatuur verrieden. Indien evenwel partijgenoot Axelrod, die op zich heeft genomen „de algemeen revolutionaire en proletarische tendenties in onze beweging" te analyseren, bij deze of gene tegenwoordigers van de door hem gehate orthodoxe vleugel van

de partij *niets*, maar dan ook *helemaal niets* van zekere tendenties heeft kunnen bewijzen of aantonen — dan heeft hij daarmee zichzelf slechts een *plechtig getuigenis van armoede* uitgereikt. De zaak van partijgenoot Axelrod moet er al heel slecht voor staan als hem niets anders overblijft dan zich te beroepen op eventuele spotvogels der geschiedenis!

Een ander beroep van partijgenoot Axelrod — op de „Jacobijnen” — is nog leerzamer. Het is aan partijgenoot Axelrod waarschijnlijk niet onbekend, dat de splitsing van de huidige sociaal-demokratie in een revolutionaire en een opportunistische sociaal-demokratie, al sinds geruime tijd en niet alleen in Rusland, aanleiding heeft gegeven tot „historische analogieën met het tijdperk van de grote Franse revolutie”. Het is aan partijgenoot Axelrod waarschijnlijk niet onbekend, dat de *Girondijnen van de huidige sociaal-demokratie* overal en steeds ter karakterisering van hun tegenstanders hun toevlucht nemen tot de termen „Jacobinisme”, „Blanquisme” enz. Wij zullen de vrees voor de waarheid van partijgenoot Axelrod niet nabootsen en het protokol van ons Kongres inkijken: bevat dit geen materiaal voor de analyse en het toetsen van de tendenties en analogieën, die wij hier beschouwen en onderzoeken?

Het eerste voorbeeld. De discussie over het program op het Partijkongres. Partijgenoot Akimow („in volledige overeenstemming” met partijgenoot Martynow) verklaart:

„De alinea over de verovering van de politieke macht (over de diktatuur van het proletariaat) heeft vergeleken bij alle andere sociaal-demokratische programs zulk een redaktie verkregen, dat zij door Plechanow in die zin kon worden uitgelegd en inderdaad zo werd uitgelegd, dat de rol van de leiders van de organisatie de door hen geleide klasse op de achtergrond zal dringen en de eerste van de tweede afzonderen. En derhalve is de formulering van onze politieke opgaven precies dezelfde als bij de „Volkswil” (blz. 124 van het protokol).

Partijgenoot Akimow wordt door partijgenoot Plechanow en andere Iskristen beantwoord, die hem opportunisme verwijten. Vindt partijgenoot Axelrod niet, dat deze discussie (in werkelijkheid en niet in de vorm van een denkbeeldige spotvogel der geschiedenis) ons het antagonisme van de *huidige Jacobijnen* en de *huidige Girondijnen* in de sociaal-demokratie toont? En begon partijgenoot Axelrod niet over Jacobijnen te spreken, omdat hij zich (krachtens de door hem begane fouten) in het gezelschap van de *Girondijnen* van de sociaal-demokratie bleek te bevinden?

Het tweede voorbeeld. Partijgenoot Posadowski stelt de kwestie van het „ernstige meningsverschil” met betrekking tot het „fundamentele vraagstuk” van de „absolute waarde van de democratische beginselen” (blz. 169). Tezamen met Plechanow ontkent hij hun absolute waarde. De leiders van het „centrum” of het moeras (Jegorow) en van de anti-Iskristen (Goldblatt) keren zich op besliste wijze daartegen en zien bij Plechanow een „nabootsing van de burgerlijke taktiek” (blz. 170) — dat is juist de idee van partijgenoot Axelrod over het verbond van de orthodoxie met de burgerlijke tendentie, alleen met dit verschil, dat bij Axelrod deze idee in de lucht hangt, terwijl zij bij Goldblatt met een bepaalde discussie is verbonden. Wij vragen nog eens: vindt partijgenoot Axelrod niet, dat ook deze discussie op ons Partijkongres ons in het oog vallend het antagonisme toont tussen de Jacobijnen en de Girondijnen van de huidige sociaal-demokratie? Gaat partijgenoot Axelrod niet tegen de Jacobijnen te keer, omdat hij zich in het gezelschap van de Girondijnen bleek te bevinden?

Het derde voorbeeld. De strijd om paragraaf 1 van de statuten. Wie verdedigt de *proletarische tendenties in onze beweging*, wie legt er de nadruk op, dat de arbeider de organisatie niet vreest, dat de proletariër niet met de anarchie sympathiseert, dat hij de oproep „organiseert U!” waardeert, wie waarschuwt voor het burgerlijk intellect, dat door en door van opportunisme is doordrenkt? De *Jacobijnen van de sociaal-demokratie*. En wie sleept de radikale intellektuelen in de partij, wie maakt zich zorgen over professoren, gymnasiasten, alleen staande mensen, de radikale jeugd? De *Girondijn Axelrod tezamen met den Girondijn Liber*.

Niet zeer handig verdedigt zich partijgenoot Axelrod tegen de „valse beschuldiging van opportunisten”, die op ons Partijkongres openlijk tegen de meerderheid van de groep „Bevrijding van de Arbeid” werd verspreid! Hij verdedigt zich op een wijze, dat hij door zijn nagalmen van de afgezaagde Bernsteinse melodie over Jacobinisme, Blanquisme, e.d. de beschuldiging bevestigt! Hij gaat tekeer over het gevaar van het radikale intellect om zijn eigen redevoeringen op het Partijkongres, waar de zorg voor dit intellect van afslaat, te overschreeuwen.

Deze „verschrikkelijke woordjes” Jacobijnendom enz. weerspiegelen niets dan *opportunisme*. De Jacobijn, onverbrekkelijk verbonden met de organisatie van het proletariaat, dat zich van zijn klassenbelangen bewust is geworden, dat is juist de *revolutionaire sociaal-*

demokraat. De Girondijn, die naar professoren en gymnasiasten haakt, die de diktatuur van het proletariaat vreest, die over de absolute waarde van de democratische eisen bezorgd is, dat is juist de opportunist. Alleen opportunisten kunnen ook in de huidige tijd nog een gevaar zien in een samenzweeters-organisatie, nu het denkbeeld van het inperken van de politieke strijd tot een samen-zwering duizendmaal in de literatuur is weerlegd, reeds sinds lang door het leven is weerlegd en verdrongen, nu de kardinale betekenis van de politieke massa-agitatie tot misselijk wordens toe uiteen is gezet en herhaald. De feitelijke grond van de angst voor het samenzweetersdom, voor het Blanquisme, is niet deze of gene zich openbarende trek van de praktische beweging (zoals Bernstein en Co. al reeds lang en vergeefs pogen aan te tonen) maar de Girondijnse schuchterheid van het burgerlijk intellect, welks geestesgesteldheid bij de huidige sociaal-demokraten zo dikwijls doorbreekt. Niets is belachelijker, dan deze krampachtige pogingen van de „nieuwe Iskra” om een *nieuw woord* te zeggen (dat te zijner tijd honderden malen werd gezegd) in de vorm van een waarschuwing voor de taktiek van de Franse revolutionaire samenzweeters van de jaren '40—'60 (155) (No. 62 hoofdartikel). In het eerstvolgende nummer van de „Iskra” zullen de Girondijnen van de huidige sociaal-demokratie ons waarschijnlijk zulk een groep Franse samenzweeters van de jaren veertig tonen, voor wie de betekenis van de politieke agitatie in de arbeidersmassa's, de betekenis van een arbeiderskrant, als grondslag voor de inwerking op de klasse van de kant van de partij, een reeds lang van buitengeleerd en uitgeleerd A.B.C.-boekje was.

Het streven van de „Nieuwe Iskra” om in de vorm van nieuwe woorden het achter ons liggende te herhalen en het elementaire te herkauwen is echter helemaal geen toeval, maar het onvermijdelijke gevolg van de situatie, waarin Axelrod en Martow bleken te verkeren, nadat zij bij de opportunistische vleugel van onze partij waren terecht gekomen. De situatie verplicht. Men is gedwongen opportunistische frasen te herhalen, men is gedwongen *achteruit te kijken*, teneinde — in het verre verleden, zij het ook slechts de een of andere rechtvaardiging voor zijn standpunt te vinden, die van het standpunt van de strijd op het Kongres en de schakeringen en groeperingen, die zich op het Kongres hebben gevormd, niet te verdedigen is. Aan de diepzinnigheid van Akimow over het Jacobijnendom en het Blanquisme worden door partijgenoot Axelrod

eveneens de bezwaren van Akimow toegevoegd over de omstandigheid, dat niet alleen de „ekonomisten”, maar ook de „politici” „eenzijdig” zouden zijn, die zich bovenmatig „lieten meeslepen”, enz. enz. Wanneer men de hoogdravende beschouwingen over dit thema in de nieuwe „Iskra” leest, die op laatdunkende wijze er aanspraak op maakt, verre verheven te zijn boven al deze eenzijdigheden en dit zich laten meeslepen, dan vraagt men zich af: wiens portret schilderen zij, waar horen zij zulke gesprekken? Ja, wie weet er niet, dat de indeling van de Russische sociaal-demokraten in „ekonomisten” en „politici” reeds lang haar tijd heeft overleefd? Kijkt de „Iskra” van de laatste één, twee jaar voor het Partijkongres door en gij zult zien, dat de strijd tegen het „ekonomisme” verstilt en reeds in het jaar 1902 geheel ophoudt, gij zult zien, dat er b.v. in Juli 1903 (Nr. 43) over de „tijden van het ekonomisme” als van definitief voorbij zijnde tijden wordt gesproken, dat het ekonomisme „definitief begraven” wordt geacht, het zich laten meeslepen van de politici als een klaarblijkelijk atavisme wordt beoordeeld. Om welke redenen keert de redaktie van de nieuwe „Iskra” naar deze definitief begraven indeling terug? Hebben wij soms op het Kongres tegen de Akimow's gestreden wegens de fouten, die zij twee jaren geleden in de „Rabotsjeje Djelo” hebben gemaakt? Wanneer wij zo waren opgetreden, dan zouden wij complete idioten zijn geweest. Maar iedereen weet, dat wij zo niet zijn opgetreden, dat wij op het Kongres niet tegen de Akimow's hebben gestreden wegens hun oude definitief begraven fouten in de „Rabotsjeje Djelo”, maar wegens de *nieuwe fouten*, die zij in hun redevoeringen en bij hun stemmingen op het Kongres maakten. Niet volgens hun standpunt in de „Rabotsjeje Djelo”, maar volgens hun standpunt op het Kongres hebben wij geoordeeld, welke fouten werkelijk overleefd zijn en welke fouten nog leven en discussies nodig maken. Tijdens het Kongres bestond de oude indeling in ekonomisten en politici reeds niet meer, maar de verschillende opportunistische strekkingen waren nog blijven bestaan, die hun uitdrukking in de discussies en de stemmingen bij een gehele reeks van kwesties hebben gevonden en die ten slotte tot een nieuwe indeling van de partij in een „meerderheid” en een „minderheid” hebben gevoerd. Heel het wezen van de zaak is, dat de nieuwe redaktie van de „Iskra”, om licht te begrijpen redenen er naar streeft het verband tussen deze nieuwe indeling en het *huidige* opportunisme in onze partij te verdoezelen en dat zij daarom genoodzaakt is van de

demokraat. De Girondijn, die naar professoren en gymnasiasten haakt, die de diktatuur van het proletariaat vreest, die over de absolute waarde van de democratische eisen bezorgd is, dat is juist de opportunist. Alleen opportunisten kunnen ook in de huidige tijd nog een gevaar zien in een samenzweers-organisatie, nu het denkbeeld van het inperken van de politieke strijd tot een samenzwering duizendmaal in de literatuur is weerlegd, reeds sinds lang door het leven is weerlegd en verdrongen, nu de kardinale betekenis van de politieke massa-agitatie tot misselijk wordens toe uiteen is gezet en herhaald. De feitelijke grond van de angst voor het samenzweersdom, voor het Blanquisme, is niet deze of gene zich openbarende trek van de praktische beweging (zoals Bernstein en Co. al reeds lang en vergeefs pogen aan te tonen) maar de Girondijnse schuchterheid van het burgerlijk intellect, welks geestesgesteldheid bij de huidige sociaal-demokraten zo dikwijls doorbreekt. Niets is belachelijker, dan deze krampachtige pogingen van de „nieuwe Iskra” om een *nieuw woord* te zeggen (dat te zijner tijd honderden malen werd gezegd) in de vorm van een waarschuwing voor de taktiek van de Franse revolutionaire samenzweers van de jaren '40—'60 (155) (No. 62 hoofdartikel). In het eerstvolgende nummer van de „Iskra” zullen de Girondijnen van de huidige sociaal-demokratie ons waarschijnlijk zulk een groep Franse samenzweers van de jaren veertig tonen, voor wie de betekenis van de politieke agitatie in de arbeidersmassa's, de betekenis van een arbeiderskrant, als grondslag voor de inwerking op de klasse van de kant van de partij, een reeds lang van buitengeleerd en uitgeleerd A.B.C.-boekje was.

Het streven van de „Nieuwe Iskra” om in de vorm van nieuwe woorden het achter ons liggende te herhalen en het elementaire te herkauwen is echter helemaal geen toeval, maar het onvermijdelijke gevolg van de situatie, waarin Axelrod en Martow bleken te verkeren, nadat zij bij de opportunistische vleugel van onze partij waren terecht gekomen. De situatie verplicht. Men is gedwongen opportunistische frasen te herhalen, men is gedwongen *achteruit te kijken*, teneinde — in het verre verleden, zij het ook slechts de een of andere rechtvaardiging voor zijn standpunt te vinden, die van het standpunt van de strijd op het Kongres en de schakeringen en groeperingen, die zich op het Kongres hebben gevormd, niet te verdedigen is. Aan de diepzinnigheid van Akimow over het Jacobijnendom en het Blanquisme worden door partijgenoot Axelrod

eveneens de bezwaren van Akimow toegevoegd over de omstandigheid, dat niet alleen de „ekonomisten”, maar ook de „politici” „eenzijdig” zouden zijn, die zich bovenmatig „lieten meeslepen”, enz. enz. Wanneer men de hoogdravende beschouwingen over dit thema in de nieuwe „Iskra” leest, die op laatdunkende wijze er aanspraak op maakt, verre verheven te zijn boven al deze eenzijdigheden en dit zich laten meeslepen, dan vraagt men zich af: wiens portret schilderen zij, waar horen zij zulke gesprekken? Ja, wie weet er niet, dat de indeling van de Russische sociaal-demokraten in „ekonomisten” en „politici” reeds lang haar tijd heeft overleefd? Kijkt de „Iskra” van de laatste één, twee jaar voor het Partijkongres door en gij zult zien, dat de strijd tegen het „ekonomisme” verstilt en reeds in het jaar 1902 geheel ophoudt, gij zult zien, dat er b.v. in Juli 1903 (Nr. 43) over de „tijden van het ekonomisme” als van definitief voorbij zijnde tijden wordt gesproken, dat het ekonomisme „definitief begraven” wordt geacht, het zich laten meeslepen van de politici als een klaarblijkelijk atavisme wordt beoordeeld. Om welke redenen keert de redactie van de nieuwe „Iskra” naar deze definitief begraven indeling terug? Hebben wij soms op het Kongres tegen de Akimow's gestreden wegens de fouten, die zij twee jaren geleden in de „Rabotsjeje Djelo” hebben gemaakt? Wanneer wij zo waren opgetreden, dan zouden wij complete idioten zijn geweest. Maar iedereen weet, dat wij zo niet zijn opgetreden, dat wij op het Kongres niet tegen de Akimow's hebben gestreden wegens hun oude definitief begraven fouten in de „Rabotsjeje Djelo”, maar wegens de *nieuwe fouten*, die zij in hun redevoeringen en bij hun stemmingen op het Kongres maakten. Niet volgens hun standpunt in de „Rabotsjeje Djelo”, maar volgens hun standpunt op het Kongres hebben wij geoordeeld, welke fouten werkelijk overleefd zijn en welke fouten nog leven en discussies nodig maken. Tijdens het Kongres bestond de oude indeling in ekonomisten en politici reeds niet meer, maar de verschillende opportunistische strekkingen waren nog blijven bestaan, die hun uitdrukking in de discussies en de stemmingen bij een gehele reeks van kwesties hebben gevonden en die ten slotte tot een nieuwe indeling van de partij in een „meerderheid” en een „minderheid” hebben gevoerd. Heel het wezen van de zaak is, dat de nieuwe redactie van de „Iskra”, om licht te begrijpen redenen er naar streeft het verband tussen deze nieuwe indeling en het *huidige* opportunisme in onze partij te verdoezelen en dat zij daarom genoodzaakt is van de

nieuwe indeling naar de oude indeling terug te keren. Daar zij niet in staat zijn de politieke oorsprong van de nieuwe indeling te verklaren (of uit toegevendheid een sluiert¹) over deze oorsprong willen werpen), zijn zij gedwongen het reeds lang herkauwde over een betrekkelijk lang geleden overleefde oude indeling nogmaals te herkauwen. Het is aan iedereen bekend, dat aan de nieuwe indeling het meningsverschil in *organisatorische* kwesties ten grondslag lag, dat met de strijd over het organisatieprincipe (§ 1 van de statuten) een aanvang nam en dat met een, den anarchisten waardige „praktijk” is geëindigd. Aan de oude indeling in economen en politici lag een meningsverschil over in hoofdzaak *taktische* kwesties ten grondslag.

Dit terugwijken van meer gekompliceerde, werkelijke aktuele en dringende vragen van het partijleven naar reeds lang beantwoorde en kunstmatig opgegraven vragen, poogt de nieuwe „Iskra” met een belachelijke diepzinnigheid te rechtvaardigen, die men niet anders dan chwostisme kan noemen. De lichtvaardige hand van partijgenoot Axelrod laat door al het door de nieuwe „Iskra” geschrevene als een rode draad de diepzinnige „gedachte” lopen, dat de inhoud belangrijker is dan de vorm, het program en de taktiek belangrijker zijn dan de organisatie, „de levensvatbaarheid van de organisatie rechtevenredig is aan de omvang en de betekenis van de inhoud, die zij de beweging binnendraagt,” dat het centralisme niet iets „zelfgenoegzaams” is, geen „alles reddende talisman” enz. enz. Diepzinnige, grote waarheden! Het program is werkelijk belangrijker dan de taktiek, de taktiek belangrijker dan de organisatie. Het A.B.C. belangrijker dan de etymologie, de etymologie belangrijker dan de syntaxis, maar wat te zeggen van mensen, die bij het

¹) Vergelijk het artikel van Plechanow over het ekonomisme in Nr. 53 van de „Iskra”. Er is waarschijnlijk in de ondertitel van dit artikel een kleine drukfout binnengeslopen. Inplaats van: „Luide gedachten over het tweede Partijkongres” moet dit waarschijnlijk luiden „Over het Kongres van de Liga” of misschien „Over de *koöptatie*”. Hoezeer ook, onder bepaalde verhoudingen toegevendheid ten opzichte van persoonlijke aanspraken op haar plaats moge zijn, evenzeer is (van partij- en niet van kleinburgerlijk standpunt) het door elkaar halen van de partij in beroering brengende kwesties ontoelaatbaar, het vervangen van de kwestie, van de nieuwe fout van Martow en Axelrod, die van de orthodoxie naar het opportunisme begonnen te zwenken, door de kwestie van de oude fout (waaraan niemand, buiten de nieuwe „Iskra”, thans herinnert) van de Martynow's en de Akimow's, die misschien vandaag in zake vele kwesties van het program en de taktiek bereid zijn van het opportunisme naar de orthodoxie te zwenken.

examen voor de syntaxis gezakt zijn en die nu dikdoen en er op pochen, dat zij in de laagste klasse zijn blijven zitten? Partijgenoot Axelrod oordeelt over principiële kwesties van de organisatie als een opportunist (§ 1) en trad in de organisatie als een anarchist op (Kongres van de Liga) — en nu verdiept hij de sociaal-demokratie: de druiven zijn zuur! Wat is eigenlijk de organisatie? Zij is immers slechts een vorm. Wat is centralisme? Dat is immers geen talisman. Wat is syntaxis? Dat is immers minder belangrijk dan de etymologie, dat is slechts de vorm van de verbinding van de elementen van de etymologie...

„Zal partijgenoot Alexandrow het niet met ons eens zijn, — vraagt de nieuwe redaktie van de „Iskra” zegevierend, — als wij zeggen dat het Kongres door het uitwerken van het partijprogram de centralisatie van het partijwerk veel meer heeft bevorderd, dan door het aannemen van statuten, hoe volmaakt deze ook mogen schijnen?” (Nr. 56, aanhangsel) (156).

Het is te hopen, dat deze klassieke uitspraak een niet minder brede en niet minder duurzame historische bekendheid verkrijgt, dan de beroemde frase van partijgenoot Kritsjewski, dat de sociaal-demokratie, evenals de mensheid zich steeds slechts opgaven stelt die verwezenlijkt kunnen worden. Deze diepzinnigheid van de nieuwe „Iskra” is immers volkomen van dezelfde soort. Waarom werd er om de frase van partijgenoot Kritsjewski gelachen? Omdat hij de fout van een zeker gedeelte van de sociaal-demokraten in de kwesties van taktiek — hun onbekwaamheid om op de juiste wijze politieke opgaven te stellen — met een banaliteit rechtvaardigde, die hij voor filosofie uitgaf. Precies op dezelfde wijze rechtvaardigt ook de nieuwe „Iskra” de fout van een zeker gedeelte van de sociaal-demokraten op het gebied van de organisatorische kwesties, de intellektuële-wankelmoedigheid van zekere partijgenoten, die hen tot de anarchistische frase heeft gebracht, met de banaliteit, dat het program belangrijker is dan de statuten, dat programmatische kwesties belangrijker zijn dan organisatorische kwesties! Wel, is dit soms geen chwostisme? Is dit soms geen pochen op het feit, dat de mensen in de laagste klasse zijn blijven zitten?

Het aannemen van het program bevordert de centralisatie van het werk meer dan het aannemen van de statuten. Hoe riekt deze platheid, die voor filosofie wordt uitgegeven, naar den radikalen intellektueel, die veel nader staat tot de burgerlijke dekadentie dan tot het sociaal-demokratisme! Het woord centralisme wordt immers in deze beroemde frase reeds volkomen in *symbolische* zin opgevat.

Indien de auteurs van deze frase al niet tot denken in staat zijn of niet willen denken, laten zij dan tenminste zich het eenvoudige feit herinneren, dat het aannemen van het program tezamen met de Boendisten niet alleen niet tot de centralisatie van onze gemeenschappelijke arbeid heeft gevoerd, maar ons ook niet voor de scheuring heeft bewaard. Eenheid in kwesties van program en in kwesties van taktiek is een noodzakelijke, maar nog niet een toereikende voorwaarde voor de partijvereniging, voor de centralisatie van het partijwerk (here mijn god! wat een elementaire zaken moet men in de tegenwoordige tijd nu alle begrippen verward zijn, herkauwen!). Voor dit laatste is nog nodig de eenheid van organisatie, die in een ook maar enigszins buiten het raam van een familiekring gegroeide partij niet denkbaar is zonder omlijnde statuten, zonder het zich onderwerpen van de minderheid aan de meerderheid, zonder het ondergeschikt zijn van de delen aan het geheel. Zolang er bij ons geen eenheid in de fundamentele kwesties van program en taktiek bestond, zeiden wij ook ronduit, dat wij in het tijdperk van de verbroekeling en het kringwezen leefden, wij verklaarden openlijk, dat men voordat men zich kon verenigen, de verschilpunten moest vaststellen, wij spraken ook niet over de vormen van de gemeenschappelijke organisatie, maar spraken uitsluitend over de nieuwe (toen werkelijk nieuwe) vraagstukken van de strijd tegen het opportunisme in zake het program en de taktiek. Thans heeft deze strijd, naar onze gemeenschappelijke erkenning, reeds een voldoende eenheid verzekerd, geformuleerd in het partijprogram en in de partijresoluties over de taktiek, thans moeten wij de volgende stap doen en wij hebben deze onder algemene instemming ook gedaan: wij hebben de *vormen* van een éénzijdige, alle kringen tot een geheel samenvattende organisatie uitgewerkt. Men heeft ons thans, door deze vormen voor de helft te vernielen, achteruit geslagen, teruggevoerd naar het anarchistische optreden, naar de anarchistische frase, naar het herstel van een kring — inplaats van een partij-redactie en thans wordt deze schrede achterwaarts gerechtvaardigd door de bewering, dat het A.B.C. de literaire rede meer bevordert, dan de kennis van de syntaxis!

De filosofie van het chvostisme, die drie jaar geleden in de kwestie van de taktiek bloeide, is thans bij de toepassing op de kwesties van organisatie weder opgestaan. Neem de volgende overweging van de nieuwe redactie:

„De strijdvaardige sociaal-demokratische richting”, — zegt partijgenoot Axelrod — „moet in de partij niet slechts door de ideologische strijd worden doorgevoerd, maar ook door bepaalde vormen van organisatie”.

De redactie leert ons:

„Dit tegenoverelkaar stellen van de ideologische strijd en de vorm van organisatie is niet kwaad. De ideologische strijd is een proces, maar de vormen van organisatie zijn slechts . . . vormen” (bij god, zo staat het gedrukt in Nr. 56, aanhangsel blz. 4, 1e kolom, onderaan!) „die voor de zich in beweging bevindende, zich ontwikkelende inhoud van het zich ontwikkelende praktische partijwerk als omhulsel moet dienen”.

Dat is reeds geheel in de geest van de anekdote, dat een kogel een kogel en een bom een bom is. De ideologische strijd is een proces, de vormen van de organisatie zijn alleen maar vormen, die de inhoud omhullen!

Het gaat er om of onze ideologische strijd in *hogere* vormen zal worden gekleed, in de vormen van een voor allen bindende partij-organisatie of in de vormen van de oude verbroekeling en het oude kringwezen. Men heeft ons teruggesleept van de hogere vormen naar de meer primitieve en rechtvaardigt dit door de bewering, dat de ideologische strijd een proces is, — de vormen echter slechts vormen zijn. Precies zo sleepte partijgenoot Kritsjewski ons inder tijd van de taktiek als plan, naar de taktiek als proces terug.

Neemt de pretentieuze frasen van de nieuwe „Iskra” over de „zelfopvoeding van het proletariaat”, die gesteld worden tegenover hen, die wegens de vorm in staat zouden zijn de inhoud over het hoofd te zien (nr. 58, hoofdartikel) (157). Is dat soms geen tweede uitgave van het Akimowisme? De eerste uitgave van het Akimowisme rechtvaardigde de achterlijkheid van enige delen van de sociaal-demokratische intellectuelen bij het stellen der taktische opgaven met het beroep op de „diepere” inhoud van de „proletarische strijd”, met het beroep op de zelfopvoeding van het proletariaat. De tweede uitgave van het Akimowisme rechtvaardigt de achterlijkheid van enige delen van de sociaal-demokratische intellectuelen bij de vraagstukken van de theorie en de praktijk van de organisatie met hetzelfde diepzinnige beroep op het feit, dat de organisatie slechts een vorm zou zijn en dat alles in de zelfopvoeding van het proletariaat is gelegen. Het proletariaat vreest organisatie noch discipline mijne heren, gij die U over den jongeren broeder zorgen maakt! Het proletariaat zal er zich niet om bekommeren, dat de heren professoren en gymnasiasten, die niet in de organisatie wensen te treden, voor werk onder de controle van de partij als leden van

de partij worden erkend. Het proletariaat wordt door heel zijn leven veel radikaler tot organisatie opgevoed, dan vele intellectuelen. Het proletariaat, dat zich ook maar enigszins ons program en onze tactiek bewust is, zal niet de achterlijkheid op het gebied van de organisatie gaan rechtvaardigen, door er zich op te beroepen, dat de vorm minder belangrijk is dan de inhoud. Niet het proletariaat, maar *enige intellectuelen* in onze partij tonen gebrek aan *zelf-opvoeding* in de geest van organisatie en discipline, in de geest van vijandschap tegen de verachting van de anarchistische frase. De Akimow's nummer twee belasteren op dezelfde wijze het proletariaat in zake het niet voorbereid zijn tot organisatie, als de Akimow's nummer een het belasterden, inzake het niet-voorbereid zijn tot de politieke strijd. Een proletariër, die een bewuste sociaal-demokraat is geworden en zich als lid van de partij voelt, zal het chwostisme in organisatorische kwesties met dezelfde verachting afwijzen, waarmee hij het chwostisme in de kwestie van tactiek heeft afgewezen. Neem ten slotte de diepzinnigheid van den „Praktikus“ van de nieuwe „Iskra“:

„De op juiste wijze begrepen idee van een „strijdvaardige“ gecentraliseerde organisatie — zegt hij — die de *werkzaamheid*“ (kursief om de zaak te verdiepen) „van de revolutionairen verenigt en centraliseert, wordt natuurlijk alleen bij het aanwezig zijn van die werkzaamheid in de levende werkelijkheid omgezet“ (hoe nieuw en hoe verstandig); „de organisatie zelf als vorm“ (hoort, hoort!), „kan alleen *gelijktijdig*“ (kursief van den schrijver, zoals overal in dit citaat) „met de groei van het revolutionaire werk, dat haar inhoud uitmaakt, groeien“ (Nr. 57).

Herinnert dit niet geheel en al aan dien held uit het volksepos, die bij het zien van een begrafenisstoet uitriep: haast je niet dan breekt het lijntje niet? Er zal zeer zeker in onze partij geen enkele praktikus (zonder aanhalingstekens) worden gevonden, die niet zou begrijpen, dat juist de vorm van onze werkzaamheid (d.w.z. de organisatie) sedert lange tijd achterblijft en wanhopig achterblijft bij de inhoud, dat de tot de achterblijvers gerichte kreten: blijft in de pas! snelt niet vooruit! — enkel partij-domoren waardig zijn. Probeer b.v. onze partij, zij het ook slechts met de Boend te vergelijken. Het lijdt niet de geringste twijfel, dat de *inhoud*¹⁾ van

¹⁾ Ik spreek er nog niet over, dat de *inhoud* van ons partijwerk op het Kongres (in het program enz.) in de geest van de revolutionaire sociaal-demokratie slechts tegen de prijs van een strijd, van de strijd tegen dezelfde anti-Iskristen en tegen het moeras werd vastgesteld, welks vertegenwoordigers in onze „minderheid“ in aantal overheersen.

het werk van onze partij onvergelykelyk veel rijker, veelzijdiger breder en dieper is dan dat van de Boend. De theoretische vlucht is hoger, het program meer ontwikkeld, de inwerking op de arbeidersmassa's (en niet enkel maar op de georganiseerde handwerkers) dieper en breder, de propaganda en agitatie zijn veelzijdiger, de polsslag van het politieke werk van de vooraanstaande en de eenvoudige leden is levendiger, de *volksbeweging* bij demonstraties en algemene stakingen grootser, de aktie onder de niet-proletarische lagen energieke. Maar de „vorm“? De „vorm“ van ons werk is vergeleken bij dat van de Boend ten achter gebleven, op zulk een ontoelaatbare wijze ten achter gebleven, dat dit een ieder, die niet naar de zaken van zijn partij kijkt, alsof hij „in zijn neus zit te peuteren“, een doorn in het oog is, het schaamrood naar de wangen doet stijgen. De achterlijkheid van het organisatorische werk, vergeleken bij zijn inhoud, is onze gevoelige plek en zij was dit reeds lang vóór het Kongres, lang vóór het tot stand komen van het Organisatie-Komitee. De geringe ontwikkeling en de geringe duurzaamheid van de vormen schenkt niet de mogelijkheid verdere schreden inzake de ontwikkeling van de inhoud te doen, verwekt een beschamende stilstand, voert tot krachtverspilling, tot het niet in overeenstemming zijn van woord en daad. Allen hebben ten eerste daaronder geleden, — en daar verschijnen Axelrod en „Praktikus“ uit de nieuwe „Iskra“ met de diepzinnige preek: de vorm moet op natuurlijke wijze slechts gelijktijdig met de inhoud groeien!

Ziehier waar een kleine fout in de organisatorische kwestie (§ 1) toe leidt, wanneer men het in zijn hoofd krijgt de onzin te *verdiepen* en de opportunistische frase filosofisch te motiveren. Met langzamer pas, in een schuchter zigzag¹⁾ — wij hebben dit motief gehoord, aangewend op de kwesties van tactiek; wij horen het nu aangewend op de kwesties van organisatie. Het *chwostisme* in *organisatorische kwesties* is het natuurlijke en onvermijdelijke produkt van de geestesgesteldheid van het *anarchistische individualisme*, wanneer dit laatste zijn (in de aanvang mogelijk toevallige) anarchistische afwijkingen tot een *systeem van inzichten*, tot een bijzonder *principeel meningsverschil* gaat verheffen. Op het Kongres van de Liga hebben wij het begin van dit anarchisme gezien, in

¹⁾ Een parodie op het revolutionaire lied: Op de barrikaden! Deze parodie had de bespotting van de aarzelande politiek van de ekonomen op het oog. — Red.

de nieuwe „Iskra“ zien wij de poging dit tot een systeem van inzichten te verheffen. Deze pogingen bevestigen op merkwaardige wijze het reeds op het Partijkongres geuite argument van het onderscheid in standpunt van den burgerlijken intellektueel, die zich bij de sociaal-demokratie aansluit en van den proletariër, die zich van zijn klassebelangen bewust is geworden. Dezelfde „Praktikus“ van de nieuwe „Iskra“ b.v., met wiens diepzinnigheid wij reeds kennis hebben gemaakt, verwijt mij, dat ik mij de partij voorstel „als een ontzaglijke fabriek“, met een directeur in de vorm van het Centraal-Komitee aan het hoofd (Nr. 57, aanhangsel). „Praktikus“ vermoedt zelfs niet, dat het door hem naar voren gebrachte verschrikkelijke woord terstond de geestesgesteldheid van den burgerlijken intellektueel verraadt, die noch met de praktijk noch met de theorie van de proletarische organisatie bekend is. Juist de fabriek, die menigeen alleen een schrikbeeld toeschijnt, is die hoogste vorm van kapitalistische kooperatie, die het proletariaat verenigde en disciplineerde, die het leerde zich te organiseren, die het aan de spits van alle overige lagen van de werkende en uitgebuite bevolking stelde. Juist het Marxisme als ideologie van het door het kapitalisme geschoolde proletariaat leerde en leert de wankelmoedige intellektuelen het verschil tussen de uitbuitende kant van de fabriek (de op de vrees voor de hongerdood berustende discipline) en haar organiserende kant (de discipline, die berust op de gemeenschappelijke, door de voorwaarden van de technisch hoog ontwikkelde produktie verenigde arbeid). Discipline en organisatie, die door den burgerlijken intellektueel zo moeilijk worden begrepen, maakt het proletariaat zich juist, dank zij deze fabrieks-„school“ gemakkelijk eigen. De dodelijke angst voor deze school, het volledige niet-begrijpen van haar organisatorische betekenis, zijn juist karakteristiek voor de denkwijzen, die de kleinburgerlijke bestaansvoorwaarden weerspiegelen, die dat soort anarchisme doen ontstaan, dat de Duitse sociaal-demokraten Edel-anarchismus noemen, d.w.z. anarchisme van den „weledelgeboren“ heer, herenanarchisme, zoals ik zou zeggen. Den Russischen nihilist is dit herenanarchisme bijzonder eigen. De partijorganisatie schijnt hem een monsterachtige „fabriek“ te zijn, het zich schikken van een deel naar het geheel en van de minderheid naar de meerderheid noemt hij „knechtschap“ (zie het feuilleton van Axelrod), de arbeidsverdeling onder leiding van het centrum verwekt van zijn kant een tragi-komisch geschreeuw over het veranderen van mensen

in „raadjes en schroefjes“ (waarbij de verandering van redakteuren in medewerkers een bijzonder dodelijke vorm van deze verandering wordt geacht); het in herinnering brengen van de organisatorische statuten van de partij verwekt een verachtelijke grimas en de gering-schattende (tegen de „formalisten“ gerichte) opmerking, dat men het ook wel helemaal zonder statuten zou kunnen stellen.

Het is ongelooflijk, maar het is een feit: precies zulk een stichtelijke opmerking richt partijgenoot Martow in Nr. 58 van de „Iskra“ aan mijn adres, waarbij hij zich ter meerdere overtuigingskracht op mijn eigen woorden uit de „Brief aan een partijgenoot“ (158) beroept. Wel, is dat soms geen „herenanarchisme“, is dit soms geen chwostisme, als men in het tijdperk van het partijwezen met voorbeelden uit het tijdperk van de verbrokkeling, uit het tijdperk van de kringen, het in stand houden, de verheerlijking van het kringwezen en de anarchie *rechtvaardigt*?

Waarom hadden wij vroeger geen statuten nodig? Omdat de partij uit afzonderlijke kringen bestond, die door generlei organisatorisch verband met elkaar waren verbonden. De overgang van de ene kring in de andere was enkel een zaak van „goede wil“ van deze of gene persoonlijkheid, die niets te maken had met enigerlei wil, die door het geheel tot uitdrukking werd gebracht. Omstrede kwesties binnen de kringen werden niet volgens statuten beslist, „maar door de strijd en de bedreiging met uittreden“: zo drukte ik mij in de „Brief aan een partijgenoot“¹⁾ uit, waarbij ik steunde op de ervaring van een reeks van kringen in het algemeen en in het bijzonder van ons eigen redaktioneel-zestel. In het tijdperk van de kringen was zulk een verschijnsel natuurlijk en onvermijdelijk, maar niemand kreeg het in zijn hoofd dit te prijzen en als een ideaal te beschouwen, allen klaagden over deze verbrokkeling, allen voelden het als een last en dorsten naar de samensmelting van de verbrokkelde kringen tot een vastomlijnde partijorganisatie. En thans nu deze samensmelting heeft plaats gehad sleurt men ons terug, vergast men ons — in de vorm van hogere organisatorische opvattingen — op de anarchistische frase! Aan mensen, gewend aan de ruimzittende kamerjapon en de pantoffels van de Oblomowse familiekring, schijnt de formele kant van de statuten te eng, te nauw, te lastig, enghartig, bureaucratisch, knechtend en het vrije „proces“ van de ideologische strijd belemmerend

¹⁾ Zie „Komplete Werken“ Deel V, blz. 192. — Red.

toe. Het herenanarchisme begrijpt niet, dat formele statuten juist noodzakelijk zijn ter vervanging van het enge kringverband door een breed partijverband. Het was niet nodig en niet mogelijk, dat het verband binnen een kring, of tussen de kringen vastomlijnd was, want dit verband berustte op vriendschap of op onverantwoord, ongemotiveerd „vertrouwen”. Het partijverband kan noch moet op het een, noch op het ander berusten, het moet juist noodzakelijk op *formeel*, „burokratisch” (van het standpunt van den bandelozen intellektueel „burokratisch”) geredigeerde statuten gebaseerd zijn, welker strenge inachtneming ons alleen een waarborg geeft tegen de laatdunkendheid, tegen de luimen, tegen het getwist, dat men het „vrije proces van de ideologische strijd” noemt, die aan het kringwezen eigen zijn.

De redaktie van de nieuwe „Iskra” speelt tegen Alexandrow een troef uit, door er op stichtelijke wijze op te wijzen, dat „het vertrouwen een delikate zaak is, dat men geenszins in het hoofd en het hart kan hameren” (No. 56, aanhang). De redaktie begrijpt niet, dat juist dit naar voren brengen van de katagorie van het vertrouwen, van het *naakte* vertrouwen telkens weer haar herenanarchisme en organisatorisch chwostisme verraaft. Toen ik nog alleen maar lid van een kring was, van het zestal der redaktie, of van de organisatie van de „Iskra”, had ik het recht mij er ter rechtvaardiging van het feit, zeggen wij, dat ik niet met X. wilde samenwerken, op mijn vertrouwen te beroepen, dat niet verantwoord en niet gemotiveerd behoefde te worden. Nu ik lid van de partij ben geworden, heb ik niet het recht mij alleen maar op een vaag wantrouwen te beroepen, want dit beroep zou de deur wijd openzetten voor allerlei domheden en laatdunkendheid van het oude kringwezen; ik ben *verplicht* mijn „vertrouwen” of „wantrouwen” met een formeel argument te motiveren, d.w.z. met een beroep op de een of andere formeel vastgelegde stelling van ons program, van onze taktiek, van onze statuten; ik ben verplicht mij niet tot een willekeurig „ik vertrouw” of „ik vertrouw niet” te beperken, maar ik moet erkennen, dat er over al mijn besluiten en in het algemeen over alle besluiten van een deel van de partij tegenover de gehele partij *verantwoording moet worden afgelegd*, ik ben verplicht de *formeel voorgeschreven* weg te volgen om uitdrukking aan mijn „wantrouwen” te geven, om die opvattingen en die wensen door te zetten, die uit dit wantrouwen voortvloeien. Wij hebben ons reeds van het *kringwezen*-standpunt van

het onverantwoord „vertrouwen” tot het *partij-standpunt* verheven, dat het in acht nemen van te verantwoorden en formeel voorgeschreven methoden van het uitdrukken en *toetsen* van het vertrouwen eist; — maar de redaktie sleurt ons terug en noemt haar chwostisme nieuwe organisatorische opvattingen!

Ziet, hoe onze zogenaamde partijredaktie over literaire groepen oordeelt, die een vertegenwoordiging in de redaktie zouden kunnen eisen. „Wij zullen ons niet verontwaardigen, niet over discipline beginnen te schreeuwen”, — leren ons de herenanarchisten, die steeds elk soort discipline van uit de hoogte hebben beschouwd. Wij zullen het wel of met de groep „eens worden” (sic!) wanneer zij verstandig is, of wij zullen om haar eisen lachen.

Denk eens aan, welk een verheven edelmoedigheid treedt hier tegen het vulgaire „fabrieks”-formalisme op! Maar in werkelijkheid hebben wij de nieuw opgepoetste fraseologie van het kringwezen voor ons, die de partij wordt opgedist door een redaktie, die voelt dat zij geen partijinstelling, maar een brokstuk van een oude kring is. Het innerlijke valse van dit standpunt leidt onvermijdelijk tot de *anarchistische* diepzinnigheid, die de verbroekeling, welke volgens de woorden van deze farizeese kleinburgers reeds overleefd is, tot *beginfel* van de sociaal-demokratische organisatie verheft. Er is volstrekt geen hiërarchie van lagere en hogere partijkolleges en -instellingen nodig, — het herenanarchisme schijnt zulk een hiërarchie een kanselarij-uitvinding toe van bureau's, departementen enz. (vgl. het feuilleton van Axelrod). — er is helemaal geen onderwerping van een deel aan het geheel nodig, helemaal geen „formeel-burokratische” bepaling van de *partij-methoden* van het „eens worden” of de afbakening, laat het oude kring-getwist maar geheiligd worden door het gefraseer over „ware-sociaal-demokratische” methoden van organisatie.

Ziehier, waar de proletariër, die de school van de „fabriek” heeft doorlopen, het anarchistische individualisme een les kan en moet geven. De klassebewuste arbeider is reeds lang de zuigelingenleeftijd te boven, toen hij den intellektueel als zodanig uit de weg ging. De klassebewuste arbeider weet die rijkere voorraad aan weten, die bredere politieke horizon te waarderen, die hij bij de sociaal-demokratische intellektuelen aantreft. Maar naargelang bij ons een *werkelijke* partij tot stand komt, moet de klassebewuste arbeider leren de geestesgesteldheid van den strijder van het proletarische leger te onderscheiden van de geestesgesteldheid van den

burgerlijken intellectueel, die met de anarchistische frase pronkt, moet hij leren het vervullen van de plichten van een lid van de partij te *eisen*, niet alleen van de eenvoudige leden, maar ook van de „mensen aan de top”, moet hij leren tegenover het chwestisme in organisatorische kwesties met dezelfde verachting te staan, zoals hij dit in de afgelopen jaren tegenover het chwestisme in taktische kwesties heeft gedaan!

In onverbreekelijk verband met het Girondisme en het heren-anarchisme staat de laatste karakteristieke bijzonderheid van het standpunt van de nieuwe „Iskra” met betrekking tot de organisatorische kwesties: de verdediging van de *autonomie* tegenover het centralisme. Juist deze principiële betekenis heeft, indien het er een heeft ¹⁾, het gehuil over bureaucratisme en absolutisme, het bevreunen van de „onverdiende geringschatting van de niet-Iskristen” (die op het Kongres het beginsel van de autonomie hebben verdedigd) het lachwekkend geschreeuw over de eis van „onvoorwaardelijke gehoorzaamheid”, de bittere klachten over het „pompadourendom” enz. enz. De opportunistische vleugel van iedere partij verdedigt en rechtvaardigt steeds iedere achterlijkheid en op het gebied van het program en op dat van de taktiek en op dat van de organisatie. Het verdedigen van de organisatorische achterlijkheid (chwestisme) door de nieuwe „Iskra” is nauw verbonden met de verdediging van het beginsel van de *autonomie*. Wel-is-waar is dit door de driejarige propaganda van de oude „Iskra” in het algemeen gesproken zo gediskrediteerd, dat de nieuwe „Iskra” zich *nog* schaamt zich openlijk daarvoor uit te spreken; zij verzekert ons nog van haar sympathie voor het centralisme, maar dat wordt alleen bewezen, doordat zij het woord centralisme kursief schrijft. In werkelijkheid onthult de meest oppervlakkige aanraking van de kritiek met de „beginselen” van het „ware sociaal-demokratische” (en niet anarchistische?) quasi-centralisme van de nieuwe „Iskra” bij elke stap het standpunt van de autonomie. Is het nu soms niet aan iedereen duidelijk, dat Axelrod en Martow in de organisatorische kwesties hun draai naar Akimow hebben genomen? Hebben zij dit soms niet zelf met de opmerkelijke woorden over de „niet-verdiende geringschatting van de niet-Iskristen” plechtig erkend? En hebben op ons partijkongres Akimow en zijn vrienden soms niet het beginsel van de autonomie verdedigd?

¹⁾ Ik laat hier, zoals in het algemeen in deze paragraaf, de „koöptatie”-betekenis van dit gehuil ter zijde.

Martow en Axelrod hebben op het Kongres van de Liga juist de autonomie (zo niet het anarchisme) verdedigd, toen zij met lachwekkende ijver trachtten te bewijzen, dat het deel zich niet aan het geheel moet onderwerpen, dat het deel bij het bepalen van zijn verhouding tot het geheel autonoom is, dat de statuten van de Buitenlandse Liga, die deze verhouding formuleren, tegen de wil van de meerderheid van de partij, tegen de wil van het partijcentrum van kracht zijn. Juist het beginsel van de autonomie wordt nu door partijgenoot Martow openlijk in de kolommen van de nieuwe „Iskra” verdedigd (Nr. 60) in zake de kwestie van het benoemen van leden in de plaatselijke komitees door het Centraal-Komitee (159). Ik zal hier niet over die kinderlijke sofismen spreken, waarmee partijgenoot Martow het beginsel van de autonomie op het Kongres van de Liga verdedigde en waarmee hij het nu in de Nieuwe „Iskra” verdedigt ¹⁾, — hier is het voor mij van belang de ontwijfelbare strekking vast te stellen *de autonomie tegenover het centralisme te verdedigen*, als principiële trek, eigen aan het opportunisme in organisatorische kwesties.

Het tegenover elkaar stellen in de nieuwe „Iskra” (Nr. 53) van het „formeel-demokratisch beginsel” (kursivering van den schrijver) en het „formeel-burokratisch” beginsel is wel ongeveer de enige poging tot *analyse* van het begrip bureaucratisme. Dit tegenover elkaar stellen (helaas even weinig ontwikkeld en verklaard als het verwijzen naar de niet-Iskristen) bevat een korreltje waarheid. Burokratie versus ²⁾ democratie, dat is juist centralisme versus autonomie, dat is juist het organisatorische beginsel van de revolutionaire sociaal-democratie tegenover het organisatorische beginsel van de opportunisten van de sociaal-democratie. Het laatste streeft er naar van beneden naar boven te gaan en daarom verdedigt het, overal waar en voorzover het mogelijk is, het beginsel van de autonomie, het „demokratische”, dat (bij hen die meer door ijver dan door verstand uitmunten) tot anarchisme komt. Het organisatorische beginsel van de revolutionaire sociaal-democratie streeft

¹⁾ Partijgenoot Martow heeft, toen hij de verschillende paragrafen van de statuten onderzocht juist de paragraaf *weggelaten*, die over de verhouding van het deel tot het geheel handelt: het Centraal-Komitee „verdeelt de partijkrachten” (§ 6). Kan men krachten verdelen zonder de partijfunktionarissen van het ene komitee naar het andere te verplaatsen? Het is werkelijk pijnlijk bij deze elementaire zaken stil te staan.

²⁾ — tegen. — *Red.*

er naar van boven uit te gaan en verdedigt het uitbreiden van de rechten en de volmachten van de centrale instelling met betrekking tot het deel. In het tijdperk van de verbroekeling en het kringwezen was deze top; waarvan de revolutionaire sociaal-demokratie streefde uit te gaan, onvermijdelijk een van de kringen, die als gevolg van zijn werkzaamheid en zijn revolutionaire konsekwentie de grootste invloed had verkregen (in ons geval — de organisatie van de „Iskra“). In het tijdperk van het tot stand komen van de feitelijke eenheid van de partij en het oplossen in die eenheid van de verouderde kringen moet deze hoogste instantie onvermijdelijk het *partijkongres* zijn, als het hoogste orgaan van de partij; het kongres verenigt, naar mogelijkheid, alle vertegenwoordigers van de actieve organisaties en benoemt de centrale partijinstellingen (niet zelden in een samenstelling die de vooraanstaande elementen van de partij meer bevredigt dan de achterlijke elementen van de partij, de revolutionaire vleugel meer behaagt dan de opportunistische) en maakt ze tot hoogste instantie — tot aan het eerstkomende kongres. Zo is het tenminste bij de Europese sociaal-demokratie, maar langzaam aan, niet zonder moeite, niet zonder strijd, en niet zonder getwist begint deze, principieel door de anarchisten gehate gewoonte zich ook tot de Aziaten van de sociaal-demokratie uit te breiden.

Het is in de hoogste mate interessant op te merken, dat de door mij aangewezen principiële trekken van het opportunisme in organisatorische kwesties (autonomie, heren- of intellektuelen-anarchisme, chwoistisme en Girondisme) zich mutatis mutandis (met overeenkomstige veranderingen) in alle sociaal-demokratische partijen van de gehele wereld, waar slechts de indeling in een revolutionaire en een opportunistische vleugel bestaat (en waar bestaat deze niet?), worden waargenomen. Buitengewoon scherp omlijnd kwam dit juist in de allerlaatste tijd in de Duitse sociaal-demokratische partij aan het licht, toen de nederlaag bij de verkiezingen in het 20ste Saksische kiesdistrict (het zogenaamde geval Göhre¹⁾) de *beginnels* van

1) Göhre was op 16 Juni 1903 in de 15e Saksische kieskring in de Rijksdag gekozen, hij legde echter na het Dresdener Kongres zijn mandaat neer, de kiezers van het 20ste kiesdistrict wilden, na de dood van den afgevaardigden Rosanow, Göhre weer de kandidatuur voorstellen. Het centrale bestuur van de partij en het Saksisch centrale agitatie-komitee traden daar tegen op en hoewel zij niet het recht hadden de kandidatuur van Göhre formeel te verbieden, bereikten zij toch dat Göhre voor de kandidatuur bedankte. Bij de verkiezing leden de sociaal-demokraten een nederlaag.

de partijorganisatie aan de orde stelde. Vooral de ijver van de Duitse opportunisten droeg er toe bij, dat naar aanleiding van dit geval de kwestie principieel werd gesteld. Göhre (een gewezen dominee), de schrijver van het niet onbekende boek „Drei Monate Fabrikarbeiter“¹⁾ en een van de „helden“ van het Dresdener Kongres (160) is zelf een volbloed opportunist en het orgaan van de konsekvente Duitse opportunisten de „Sozialistische Monatshefte“ (Socialistisch maandschrift) „nam het direkt voor hem op“.

Het opportunisme op het gebied van het program is op natuurlijke wijze verbonden met het opportunisme op het gebied van de taktiek en het opportunisme op het gebied van de organisatorische kwesties. Partijgenoot Wolfgang Heine nam op zich het „nieuwe“ standpunt uiteen te zetten. Om voor de lezers de fysionomie van deze typische intellektueel, die zich bij de sociaal-demokratie heeft aangesloten en daarin zijn opportunistische denkgewoonte heeft meegebracht, te karakteriseren, zal het voldoende zijn te zeggen, dat Wolfgang Heine iets minder is dan een Duitse partijgenoot Akimow en iets meer dan een Duitse partijgenoot Jegorow.

Partijgenoot Wolfgang Heine trok met niet minder praal in de „Sozialistische Monatshefte“ ten strijde dan partijgenoot Axelrod in de nieuwe „Iskra“. Neem alleen maar het opschrift van zijn artikel „Demokratische opmerkingen naar aanleiding van het incident Göhre“ („Sozialistische Monatshefte“ Nr. 4 April). En de inhoud is niet minder uitbundig. Partijgenoot W. Heine treedt op tegen de „aanranding van de autonomie van de kieskring“, hij verdedigt het „demokratische beginsel“, hij protesteert tegen de inmenging van de „benoemde overheid“ (d.w.z. het centrale bestuur van de partij) in de vrije verkiezing van de volksafgevaardigden. Het gaat hier niet om een toevallig incident, leeraart ons partijgenoot W. Heine, maar over de algemene „tendenties tot *burokratisme en centralisme in de partij*“, tendenties die ook al vroeger bemerkbaar zouden zijn geweest, maar die nu bijzonder gevaarlijk worden. Men moet „principieel de plaatselijke korporaties als de dragers van het leven van de partij erkennen“ (plagiaat uit de brochure van partijgenoot Martow: „Nog eens in de minderheid“). Men mag „er niet aan wennen, dat alle belangrijke politieke besluiten van één centrum uit genomen worden“, men moet de partij waarschuwen, voor de

1) — door Lenin in het Duits aangehaald — „Drie maanden fabriekarbeider“ — Red.

„doktrinaire politiek, die het verband met het leven verliest" (ontleend aan de rede van Martow op het Partijkongres over het feit, dat „het leven ten slotte gelijk krijgt").

„Indien men tot op de grond der zaak gaat — verdiept partijgenoot W. Heine zijn argumentatie — en van de persoonlijke geschillen, die, zoals overal, ook hier sterk hebben meegewerkt, afziet, dan steekt in deze verwoedheid tegen de *revisionisten* (kursivering van den schrijver, die zoals men aannemen moet, een toespelings maakt op het verschil der begrippen: strijd tegen het revisionisme en strijd tegen de revisionisten), toch hoofdzakelijk het wantrouwen van de officiële personen in de partij tegen „buitenstaanders", (W. Heine heeft klaarblijkelijk de brochure over de strijd tegen de staat van beleg nog niet gelezen en neemt daarom zijn toevlucht tot een anglicisme: „Outsidertum")¹⁾, van de traditie tegen het ongewone, van de onpersoonlijke instelling tegen het individuele", (vgl. de resolutie van Axelrod op het Kongres van de Liga over de onderdrukking van het individuele initiatief), „kortom dezelfde tendentie, die wij al vroeger als de neiging tot burokratisme en centralisme in de partij hebben aangewezen".

Het begrip discipline verwekt bij partijgenoot W. Heine een niet minder edele verontwaardiging dan bij partijgenoot Axelrod...

„Men verweet — schrijft hij — de revisionisten gebrek aan discipline, omdat zij in de „Sozialistische Monatshefte" schreven, in een orgaan, dat men, omdat het niet onder de controle van de partij staat, zelfs het karakter van een socialistisch tijdschrift wilde ontzeggen. Reeds de poging tot deze beperking van het begrip sociaal-demokraat alleen, die de nadruk legt op de eis van discipline op het gebied van de geestelijke produktie, waarop onvoorwaardelijk vrijheid moet heersen" (men denke aan het woord: de ideologische strijd is een proces, de vormen van de organisaties zijn echter slechts vormen) „toont de strekking tot burokratisme en tot onderdrukking van de persoonlijkheid".

En nog lang, zeer lang gaat W. Heine op alle mogelijke manieren te keer tegen deze gehate tendentie: „een, zo sterk mogelijk ge-centraliseerde alomvattende grote organisatie, één taktiek, één theorie" te scheppen, gaat hij te keer tegen „onvoorwaardelijke gehoorzaamheid", „blinde onderwerping", het „vereenvoudigde centralisme" enz. enz., letterlijk op zijn Axelrod's.

De door W. Heine begonnen discussie woedde voort en omdat in de Duitse partij generlei twist over de koöptatie deze discussie vertroebelde, omdat de Duitse Akimow's hun fysionomie niet alleen op kongressen, maar ook in een bestendig bijzonder orgaan duidelijk toonden, voerde de discussie spoedig tot een analyse van de principiële tendenties van de orthodoxie en het revisionisme inzake het

1) — buitenstaanders. — Red.

organisatorische vraagstuk. Als een van de vertegenwoordigers van de revolutionaire richting (die natuurlijk evenals bij ons van „diktatorschap", „inquisitie" en andere verschrikkelijke dingen wordt beschuldigd) trad K. Kautsky op („Neue Zeit" 1904 Nr. 28, de artikelen „Wahlkreis und Partei", „Kieskring en partij"). „Het artikel van W. Heine, verklaart hij, toont de gedachtegang van de gehele revisionistische richting". Niet alleen in Duitsland, maar ook in Frankrijk en in Italië zijn de opportunisten voor de autonomie, voor het verzwakken van de partijdiscipline, voor het herleiden daarvan tot nul, overal leiden hun tendenties tot *desorganisatie*, tot het onttaarden van het „demokratische beginsel" tot *anarchisme*.

„De democratie betekent niet het ontbreken van een oppermacht" — leert Kautsky de opportunisten in het organisatorische vraagstuk —, „de democratie is geen anarchie, zij is de heerschappij van de massa over haar gevolmachtigden, in tegenstelling tot andere machtsvormen, waarbij de zogenaamde dienaren van het volk in werkelijkheid zijn heren zijn".

K. Kautsky onderzoekt uitvoerig de desorganiserende rol van de opportunistische autonomie in verschillende landen en toont aan, dat juist de aansluiting bij de sociaal-demokratie van een *massa burgerlijke elementen*¹⁾ het opportunisme, de autonomie en de tendentie tot schending van de discipline versterkt, hij herinnert er steeds weer aan, dat juist de „organisatie het wapen is, waarmee het proletariaat zich zelf zal bevrijden", dat „juist de organisatie het wapen van de klassenstrijd is, dat aan het proletariaat eigen is".

In Duitsland, waar het opportunisme zwakker is dan in Frankrijk en in Italië hebben de

„autonomistische tendenties... het nog niet veel verder gebracht dan tot meer of minder pathetische deklamaties over dictators en grootinquisiteurs, banvloeken²⁾ en ketterjagerij, tot eindeloze vitterijen, die een eindeloos getwist veroorzaken, indien zij door de tegenpartij worden beantwoord".

Geen wonder dat in Rusland, waar het opportunisme in de partij nog zwakker is dan in Duitsland, de autonomistische tendenties minder ideeën en meer „pathetische deklamaties" en getwist hebben gebaard.

1) Als voorbeeld noemt Kautsky *Jaurès*. Hoe meer deze mensen tot opportunisme neigen, des te meer „moest hun de partijdiscipline als een ontoelaatbare beperking van hun vrije persoonlijkheid toeschijnen".

2) Banvloeken is het Duitse equivalent voor de Russische „staat van beleg", en „uitzonderingswetten". Dat is het „schrikkanjagende woord" van de Duitse opportunisten.

Geen wonder dat Kautsky tot de konklusie komt:

„Ja men kan zeggen, dat misschien in geen andere kwestie het revisionisme in alle landen zo eensgezind is, ondanks zijn verscheidenheid en bontheid, als in de organisatorische kwestie”.

De grondstrekkings van de orthodoxie en het revisionisme op dit gebied formuleert ook K. Kautsky met behulp van het „schrik-aanjagende woord”: burokratie tegen democratie. „Men zegt ons — schrijft Kautsky —, dat het geven van het recht aan het partijbestuur om de keuze van de kandidaat (voor Rijksafgevaardigde) door de plaatselijke kieskringen te beïnvloeden — betekent op schaamteloze wijze het democratische beginsel aan te randen, dat eist, dat de gehele politieke werkzaamheid zich van onderen naar boven ontplooit langs de weg van de zelfwerkzaamheid van de massa's, maar niet van boven naar beneden langs burokratische weg...” „Indien er echter een democratisch beginsel is, dan is het het beginsel, dat de meerderheid het overwicht moet hebben op de minderheid en niet omgekeerd”... De keuze van de Rijksdagafgevaardigden van de een of andere kieskring is een belangrijke kwestie voor de gehele partij, die tenminste door haar vertrouwensmannen de benoeming van de kandidaten moet beïnvloeden.

„Wie dat te „burokratisch” of te centralistisch toeschijnt, moet maar voorstellen, dat de kandidaten door een referendum van alle partijgenoten worden vastgesteld. Wie dat niet geschikt acht, mag zich over het gebrek aan democratie niet beklagen, indien deze werkzaamheid, als zo menige andere, die de ganse partij toevalt, door een of meer partijinstellingen wordt ten uitvoer gebracht”.

Naar „gewoonterecht” van de Duitse partij zijn ook vroeger de afzonderlijke kieskringen het met het partijbestuur over de opstelling van dezen of genen kandidaat „in alle vriendschap eens geworden”.

„Maar de partij is te groot geworden, dan dat dit stilzwijgende gewoonterecht voldoende zou zijn. Het gewoonterecht houdt op een recht te zijn, als het ophoudt als vanzelfsprekend te worden erkend, indien zijn bepalingen, ja zijn bestaan *aangevochten* worden. Dan moet het nadrukkelijk worden vastgesteld, worden gekodificeerd”... dan moet men tot „het precies statuair vastleggen” (Statutarische Festlegung) overgaan en daarmee tot een grotere strafheid (grössere Straffheit) van de organisatie”.

1) Het is in hoge mate leerrijk, deze opmerkingen van K. Kautsky over het vervangen van het stilzwijgend erkende gewoonterecht door een statuair vastgelegd recht te vergelijken met „de wisseling”, die in onze partij in het algemeen en in de redactie in het bijzonder, sinds de tijd van het Partijkongres plaats heeft. Vergelijk de redevoeringen van W. I. Zasoelitsj (op het Kongres van de Liga, blz. 66 e.v.) aan wie nauwelijks heel de betekenis van de plaatsvindende wisseling duidelijk is (162).

Men ziet dus in andere verhoudingen dezelfde strijd van de opportunistische en de revolutionaire vleugel van de partij, hetzelfde konflikt tussen autonomie en centralisme, tussen democratie en „burokratie”, tussen de tendenties tot verzwakking van de strafheid en die tot versterking van de strafheid en de discipline, tussen de geestesgesteldheid van den wankelmoedigen intellektueel en den standvastigen proletariër, tussen het intellektuelen-individualisme en de proletarische geslotenheid. De vraag rijst hoe zich de *burgerlijke democratie* tot dit konflikt verhielt, niet de burgerlijke democratie, die de spotvogel der geschiedenis alleen nog maar in het geheim, de een of andere keer aan partijgenoot Axelrod beloofde te tonen, — maar de werkelijke, de echte burgerlijke democratie, die ook in Duitsland niet minder geleerde en oplettende vertegenwoordigers telt, dan onze heren van de „Oswobozjdenië”. De Duitse burgerlijke democratie is terstond op de nieuwe twist ingegaan en trad terstond — zoals ook de Russische, als altijd en overal, — met alle macht voor de opportunistische vleugel van de sociaal-demokratische partij op. Het vooraanstaande orgaan van het Duitse beurskapitaal de „Frankfurter Zeitung” trad met een donderend hoofdartikel op („Frankfurter Zeitung” 1904, 7 April, nr. 97 Abendblatt 1)), dat toont dat de gewetenloze plagiaten uit Axelrod bepaald tot een nieuwe ziekte van de Duitse pers worden. De gestrengere demokraten van de Frankfurter beurs geselen het „abso-lutisme” in de sociaal-demokratische partij, de „partij-diktatuur”, de „autokratische heerschappij van de partijoverheden”, deze „ban-vloeken”, waarmee men „als het ware het gehele revisionisme wil straffen” (herinnert U „de leugenachtige beschuldiging van opportunisten”), deze eis van „blinde gehoorzaamheid”, van „starre discipline”, de eis van „lakei-achtige onderworpenheid”, het maken van de partijleden tot „politieke lijken” (dat is nog wel veel sterker dan schroefjes en raadjes!). „Iedere persoonlijke karaktertrek” — toornen de ridders van de beurs bij het zien van de anti-demokratische orde in de sociaal-democratie, — „iedere individualiteit, staat bedenke men, aan vervolging bloot, omdat zij zoals Sinder-man, die over deze kwestie op het partijkongres van de Saksische sociaal-demokraten refereerde, openlijk verklaarde, tot Franse toestanden, tot Jaurèsisme en Millerandisme dreigt te leiden”.

1) — avondblad — Red.

Voor zover dus in de nieuwe woordjes van de nieuwe „Iskra” inzake het organisatorische vraagstuk een principiële gedachte besloten is, lijdt het generlei twijfel, dat deze opportunistisch is. Deze konklusie wordt versterkt door de gehele analyse van ons Partijkongres, dat zich in een revolutionaire en een opportunistische vleugel splitste en door het voorbeeld van alle Europese sociaal-demokratische partijen, waar het opportunisme inzake het organisatorische vraagstuk in dezelfde strekkingen, in dezelfde beschuldigingen en door de bank ook in dezelfde woorden tot uiting komt. Natuurlijk, de nationale bijzonderheden van de verschillende partijen en de ongelijksoortigheid van de politieke verhoudingen in de verschillende landen, drukken daar hun stempel op, doen het Duitse opportunisme in het geheel niet op het Franse, het Franse in het geheel niet op het Italiaanse, het Italiaanse in het geheel niet op het Russische gelijken. Maar de gelijksoortigheid van de fundamentele splitsing in al deze partijen in een revolutionaire en een opportunistische vleugel, de gelijksoortigheid van de gedachtengang en de tendenties van het opportunisme inzake het organisatorische vraagstuk treden, trots geheel het vermelde verschil in de verhoudingen, duidelijk naar voren ¹⁾. De overvloed aan vertegenwoordigers van het radikale intellect in de rijen van onze Marxisten en onze sociaal-demokraten, maakte en maakt het voorhanden zijn van het door hun geestesgesteldheid tot stand gebrachte opportunisme op de meest verschillende gebieden en in de meest verschillende vormen onvermijdelijk. Wij stredden tegen het opportunisme op het gebied van de hoofdkwesties van onze wereldbeschouwing, van de kwesties van het program en het volkomen uiteenlopen van de doelstellingen leidde onvermijdelijk tot de onherroepelijke afbakening tussen de

1) Niemand twijfelt er tegenwoordig aan, dat de oude splitsing van de Russische sociaal-demokraten op het gebied der taktische kwesties in ekonomen en politici gelijksoortig was met de splitsing van de gehele internationale sociaal-demokratie in opportunisten en revolutionairen, hoewel het verschil tussen de partijgenoten Martynow en Akimow enerzijds en de partijgenoten Von Vollmar en Von Elm of Jaurès en Millerand anderzijds, zeer groot was. Precies op dezelfde wijze bestaat er ongetwijfeld gelijksoortigheid van de fundamentele splitsing op het gebied van het organisatorische vraagstuk, trots de geweldige verschillen in de verhoudingen in de politiek onrechtvaardige en de politiek vrije landen. Het is uiterst karakteristiek, dat de principiële redaktie van de nieuwe „Iskra” bij een vluchtig aanroeren van de discussie tussen Kautsky en Heine (Nr. 64) (163) vreesachtig het vraagstuk van de *principiële* tendenties van *elk* opportunisme en elke orthodoxie op het gebied van de organisatorische kwestie uit de weg ging.

liberalen, die ons legaal Marxisme bedorven hebben en de sociaal-demokraten. Wij stredden tegen het opportunisme in zake de vraagstukken van taktiek; en de onenigheid met de partijgenoten Kritsjewski en Akimow ten aanzien van deze minder belangrijke kwesties was natuurlijk slechts tijdelijk en werd geenszins begeleid door het vormen van verschillende partijen. Wij moeten thans het opportunisme van Martow en Axelrod op het gebied van de organisatorische kwesties overwinnen, die natuurlijk nog minder fundamenteel zijn dan de kwesties van program en taktiek, die echter op het huidige moment in ons partijleven op de voorgrond zijn getreden.

Wanneer men spreekt over de strijd tegen het opportunisme, moet men nooit de karakteristieke trek van het gehele huidige opportunisme op alle gebieden vergeten: zijn onbepaaldheid, vaagheid, onvatbaarheid. De opportunist ontwijkt naar heel zijn aard steeds het bepaald en onherroepelijk stellen van de kwestie; hij zoekt een resultante, hij kronkelt als een slang tussen de elkaar uitsluitende standpunten, tracht het zowel met het ene als met het andere „eens te zijn” en daarbij zijn meningsverschil op kleine verbeteringsvoorstellen, op twijfel, op vrome en onschuldige wensen enz. terug te brengen. De opportunist op het gebied van het program, partijgenoot Ed. Bernstein, is het met het revolutionaire program van de partij „eens” en hoewel hij zeer zeker een „kardinale hervorming” daarvan wenst, acht hij de tijd hiervoor toch niet gekomen, houdt hij het voor ondoelmatig en voor minder belangrijk dan een opheldering over de „algemene beginselen” van de kritiek (die hoofdzakelijk uit een niet-kritische overname van de beginselen en woordjes van de burgerlijke democratie bestaat). De opportunist op het gebied van de taktiek von Vollmar is het eveneens met de oude taktiek van de revolutionaire sociaal-demokratie eens en beperkt zich eveneens meer tot deklamaties, verbeteringsvoorstellen, ironische opmerkingen, zonder ook maar met een enigszins bepaalde „ministeriële” taktiek op te treden. De opportunisten op het gebied van de organisatorische kwesties, de partijgenoten Martow en Axelrod gaven eveneens tot nu toe, in weerwil van de rechtstreekse uitnodigingen daartoe, geen bepaalde principiële stellingen, die „statuair vastgelegd” zouden kunnen worden; zij zouden eveneens een „radikale hervorming” van onze organisatorische statuten wensen, zouden dit onvoorwaardelijk wensen („Iskra” Nr. 58 (164) blz. 2, kolom 3), maar zij geven er de voorkeur aan zich eerst met „algemene organisatorische kwesties” bezig te houden (omdat een

werkelijke radikale hervorming van onze — in weerwil van § 1 — toch centralistische statuten, indien men die in de geest van de nieuwe „Iskra” zou doorvoeren, onvermijdelijk tot de autonomie zou leiden, maar natuurlijk wil partijgenoot Martow zijn *principiële* tendentie naar de autonomie zelfs niet aan zich zelf bekennen). In hun „principieel” standpunt op het gebied van de organisatorische kwesties spelen derhalve alle kleuren van de regenboog: overwegend zijn onschuldige pathetische deklamaties over alleenheerschappij en burokratie, over blinde gehoorzaamheid, schroefjes en raadjes, — deklamaties, die zó onschuldig zijn, dat het nog zeer moeilijk is daarin de werkelijke principiële van de werkelijke koöptatie-betekenis te onderscheiden. Maar — hoe verder in het bos des te dichter het hout: de pogingen tot analyse en preciese bepaling van het gehate „burokratisme” voeren onvermijdelijk tot het beginsel van de autonomie, de pogingen tot „verdieping” en motivering leiden onafwendbaar tot de rechtvaardiging van de achterlijkheid, tot chwostisme, tot Girondijnse frasen. Tenslotte verschijnt als enig, werkelijk bepaald en praktisch derhalve bijzonder duidelijk naar voren tredend beginsel (de praktijk gaat steeds aan de theorie vooraf) het *anarchisme*. Bespotting van de discipline — autonomie — anarchisme, dat is de ladder waarlangs ons organisatorisch opportunisme nu eens afdaalt, dan weer omhoog klimt, van de ene sport op de andere springend en iedere besliste formulering van zijn beginselen ontwijkend ¹⁾. Precies dezelfde graduatie valt ook bij het opportunisme op het gebied van het program en de tactiek waar te nemen! De spot drijven met de „orthodoxie”, met de rechtzinnigheid, beperktheid en onbeweeglijkheid — revisionistische „kritiek” en ministerialisme — burgerlijke democratie.

1) Wie zich de discussie over § 1 herinnert, zal thans duidelijk zien, dat de fout van partijgenoot Martow en partijgenoot Axelrod inzake § 1 bij de ontwikkeling en de verdieping van deze fout, *onvermijdelijk* tot organisatorisch opportunisme voert. De grondgedachte van partijgenoot Martow — lid is wie zich zelf tot de partij rekent — is juist een vals demokratisme, de gedachte van de opbouw van de partij van onderen naar boven. Mijn idee is daarentegen in die zin „burokratisch”, dat de partij van boven naar beneden moet worden opgebouwd, uitgaande van het Partijkongres naar de afzonderlijke partijorganisaties. De geestesgesteldheid van den burgerlijken intellektueel, de anarchistische frasen, de opportunistische chwostistische diepzinnigheid — dit alles maakte zich reeds bij de discussies inzake § 1 kenbaar. Partijgenoot Martow spreekt van de nieuw begonnen denkbaarheid in de nieuwe „Iskra”. Dat is zover juist, dat hij en Axelrod hun gedachten, te beginnen met § 1, inderdaad in een

In nauw psychologisch verband met de haat tegen de discipline staat die onafgebroken, eentonige melodie van het *gekrekt zijn*, die uit al wat door de huidige opportunisten in het algemeen en door onze minderheid in het bijzonder wordt geschreven, opklinkt. Zij worden vervolgd, in het nauw gebracht, verjaagd, belegerd en neergetrapt. In deze woordjes ligt veel meer psychologische en politieke waarheid dan onze auteur van de aardige en geestige grap over de neergetrapt en neertrappenden zelf waarschijnlijk heeft vermoed. Neemt inderdaad het protokol van ons Partijkongres, — gij zult zien, dat de minderheid geheel uit gekrenkten bestaat, allen zijn het mensen, die de revolutionaire sociaal-demokratie ooit en om de een of andere reden heeft gekrenkt. Daar hebt ge de Boendisten en de mensen van de „Rabotsjeje Djelo”, die wij zo hebben gekrenkt, dat zij het Kongres verlieten, daar hebt gij de mensen van de „Joezjni Rabotsji”, die dodelijk gekrenkt zijn door het omhals brengen van de organisaties in het algemeen en dat van hun eigen organisatie in het bijzonder, daar hebt gij partijgenoot Machow, dien men telkens krenkte, wanneer hij het woord nam (omdat hij zich punktuëel telkenmale blameerde), daar hebt gij ten slotte partijgenoot Martow en partijgenoot Axelrod, die men door de „valse beschuldiging van opportunisme” wegens § 1 en de nederlaag bij de verkiezingen heeft gekrenkt. En al deze bittere krenkingen zijn niet het toevallige resultaat van ontoelaatbare geestigheden, scherpe uitvallen, woedende polemiek, van slaan met de deuren, een tonen van de vuist, zoals tot op heden nog vele, zeer vele filisters geloven, maar het onvermijdelijke politieke resultaat van het driejarige ideologische werk van de „Iskra”. Als wij in de loop van deze drie jaar niet alleen in de lucht hebben gepraat, maar ook die overtuiging tot uitdrukking hebben gebracht, die tot daad moest worden,

nieuwe richting ontwikkelen. Het is alleen maar jammer dat deze richting een opportunistische richting is. Hoe verder zij in deze richting zullen „werken”, des te dieper zullen zij zich in het moeras vastwerken. Partijgenoot Plechanow heeft dit reeds op het Partijkongres duidelijk gezien en in het artikel „Wat we niet moeten doen” heeft hij hen voor de tweede maal gewaarschuwd: ik ben er toe bereid jelui zelfs te koöpteren; alleen gaat niet deze weg, die alleen maar tot opportunisme en anarchisme voert. — Martow en Axelrod hebben niet naar deze goede raad geluisterd: wat? niet gaan? zich eens verklaren met Lenin, dat de koöptatie alleen maar getwist is? Nooit! Wij zullen hem tonen, dat wij mensen van beginsel zijn! — En zij hebben het getoond; hebben allen aanschouwelijk getoond, dat voor zover zij nieuwe beginselen hebben, dit de beginselen van het opportunisme zijn.

dan moesten wij op het Kongres wel tegen de anti-Iskristen en tegen het „moeras“ strijden. En toen wij tezamen met partijgenoot Martow, die in de voorste rijen met open vizier heeft gestreden, een zo talrijke menigte mensen hadden gekrenkt, — restte ons nog slechts partijgenoot Axelrod en partijgenoot Martow een weinig, een heel klein weinig te krenken om de beker te doen overlopen. De kwantiteit sloeg in de kwaliteit om. Er had negatie van de negatie plaats. Alle gekrenkten vergaten de wederzijdse krenkingen, vielen elkaar wenend in de armen en hieven het vaandel van de „opstand tegen het Leninisme“¹⁾ omhoog.

De opstand is een prachtige zaak wanneer vooraanstaande elementen tegen reaktionaire elementen opstaan. Wanneer de revolutionaire vleugel tegen de opportunistische opstaat, is dat zeer goed. Wanneer de opportunistische vleugel tegen de revolutionaire vleugel opstaat is dat slecht.

Partijgenoot Plechanow is genoopt aan deze slechte zaak in de kwaliteit van — om het zo te zeggen — krijgsgeschiedenis deel te nemen. Hij poogt zijn „hart te verscheuren“, vist afzonderlijke onhandige frasen bij den schrijver van „deze of gene“ resolutie ten gunste van de „meerderheid“ op en roept daarbij uit: „Arme partijgenoot Lenin! Wat heeft hij een goede orthodoxe medestanders!“ („Iskra“ Nr. 63, aanhangsel).

Nu, partijgenoot Plechanow, weet ge als ik arm ben, dan verkeert de redaktie van de nieuwe „Iskra“ al helemaal in de ellende. Hoe arm ik ook moge zijn, ik ben nog niet tot zulk een absolute ellende vervallen, dat ik mijn ogen moet sluiten voor het Partijkongres en materiaal moet zoeken voor het oefenen van mijn geestigheid in resoluties van de komitees. Hoe arm ik ook moge zijn, ik ben toch duizendmaal rijker dan zij, wier aanhangers niet toevallig deze of gene onhandige zin uitspreken, maar die in alle kwesties, zowel in de organisatorische, als in de taktische en in de programkwesties, hardnekkig en halsstarrig aan beginselen vasthouden, die in tegenstelling staan tot de beginselen van de revolutionaire sociaal-demokratie. Hoe arm ik ook moge zijn, ik ben toch nog niet zo ver

¹⁾ Deze merkwaardige uitdrukking is van partijgenoot Martow afkomstig („De Staat van beleg“ blz. 68). Partijgenoot Martow heeft de tijd afgewacht, dat zij met hun vijven waren, om tegen mij alleen een „opstand“ te beginnen. Partijgenoot Martow polemiseert onhandig: hij wil zijn tegenstander vernietigen door hem de grootste complimenten te maken.

gekomen, dat ik gedwongen ben de mij door zulke aanhangers toegezwaaid lof voor het publiek te verbergen. Maar de redaktie van de nieuwe „Iskra“ is gedwongen dit te doen.

Weet gij lezer, wat het Woronezj-komitee van de R.S.D.A.P. is? Indien ge dit niet weet, lees dan het protokol van het Partijkongres. Daaruit kunt ge te weten komen, dat de richting van dit komitee geheel en al door partijgenoot Akimow en partijgenoot Broeker tot uitdrukking wordt gebracht, die op het Partijkongres de revolutionaire vleugel van de partij over de gehele linie hebben bestreden en die tientallen malen door allen, van partijgenoot Plechanow af tot partijgenoot Popow toe, tot de opportunisten werden gerekend.

Dit Woronezj-komitee nu verklaart in zijn Januari-vlugschrift (nr. 12, 1904, Januari):

„In onze voortdurend groeiende partij heeft het vorige jaar een grote en voor de partij belangrijke gebeurtenis plaats gehad: het IIde Kongres van de R.S.D.A.P. — van de vertegenwoordigers van haar organisaties werd gehouden. Het bijeenroepen van het Partijkongres is een zeer gekompliceerde en onder de verhoudingen van de monarchie uiterst riskante moeilijke zaak en daarom behoeft het niet te verwonderen, dat het bijeenroepen van het Kongres *bij lange na niet op volmaakte wijze* werd ten uitvoer gebracht en dat het Kongres zelf, hoewel het in goede orde verliep, niet aan alle eisen, die daaraan door de partij waren gesteld, heeft voldaan. De partijgenoten, aan wie door de Konferentie (beraadslaging) van 1902 was opgedragen het Kongres bijeen te roepen, werden gearresteerd en het Kongres werd door personen georganiseerd, die alleen door één richting in de Russische sociaal-demokratie, de Iskristische, daarvoor werden aangewezen. Vele organisaties van sociaal-demokraten, die echter geen Iskristen zijn, werden niet bij het werk van het Kongres betrokken: *ten dele daarom* werd de taak van het Kongres, wat betreft het uitwerken van het *program en de statuten* van de partij, *uiterst onvolmaakt* ten uitvoer gebracht, er zijn grote leemten in de statuten, „die tot gevaarlijke misverstanden kunnen leiden“, zoals door de deelnemers aan het Kongres zelf werd erkend. Op het Kongres zijn de Iskristen zelf uiteengevallen en vele vooraanstaande leiders van de R.S.D.A.P., die vroeger het program van aktie van de „Iskra“ volkomen schenen te hebben aangenomen, hebben nu toegegeven, dat vele hunner opvattingen, die hoofdzakelijk door *Lenin en Plechanow* werden vertegenwoordigd, niet levensvatbaar zijn. Hoewel Lenin en Plechanow op het Kongres het overwicht verkregen, korrigeren toch de macht van het praktische leven, de eisen van het reële werk, in welks rijen ook alle niet-Iskristen staan, snel de fouten van de theoretici en na het Kongres hebben zij reeds belangrijke korrekties aangebracht. *De „Iskra“ is sterk veranderd en belooft* aan de eisen van de werkers van de sociaal-demokratie in het algemeen ernstig de aandacht te schenken. Hoewel dus *het werk van het Kongres* door het volgende Kongres *herzien moet worden* en hoewel

het, zoals den deelnemers aan het Kongres zelf duidelijk is, niet bevredigend was en derhalve niet als onherroepelijke besluiten door de partij kan worden aanvaard, heeft het Kongres toch de stand van zaken in de partij opgehelderd, omvangrijk materiaal voor de verdere theoretische en organisatorische werkzaamheid van de partij gegeven, en was het een geweldig leerzame ervaring voor het algemene partijwerk. De besluiten van het Kongres en de statuten, die het uitwerkte, zullen door alle organisaties in aanmerking worden genomen, maar velen zullen er van af zien, zich uitsluitend daardoor te laten leiden met het oog op hun klaarblijkelijke onvolmaaktheid.

In het Woronezj-Komitee, dat het grote belang van het algemene partijwerk begrepen heeft, hebben alle kwesties met betrekking tot de organisatie van het Kongres levendig weerklank gevonden. Het is zich bewust van het grote belang van de gebeurtenissen, die op het Kongres hebben plaatsgevonden, het begroet de wending, die zich in de „Iskra“, die tot Centraal-orgaan (hoofdorgaan) is geworden — heeft voltrokken.

Ofschoon de stand van zaken in de partij en in het Centraal-komitee ons nog niet bevredigt, geloven wij toch, dat het moeilijke werk van de organisatie van de partij onder gemeenschappelijke inspanning zal worden vervolmaakt. Met het oog op de valse geruchten verklaart het Woronezj-komitee aan de partijgenoten, dat er van een uittreden uit de partij van het Woronezj-komitee dan ook geen sprake kan zijn. Het Woronezj-komitee begrijpt uittredend, welk een gevaarlijk precedent (voorbeeld) het uittreden van een arbeidersorganisatie — hetgeen het Woronezj-komitee is — uit de R.S.D.A.P. zou kunnen scheppen en welk een verwijt dit op de partij zou kunnen doen rusten en hoe ongunstig dit voor de arbeidersorganisaties zou kunnen zijn, die zulk een voorbeeld zouden kunnen volgen. Wij moeten geen nieuwe scheuringen voltrekken, maar hardnekkig streven naar de vereniging van alle bewuste arbeiders en socialisten in één partij. Bovendien was het IIde Kongres een gewoon en geen konstituerend Kongres. Uitsluitingen uit de partij kunnen slechts door een partijgerecht worden voltrokken en geen enkele organisatie, zelfs niet het Centraal-Komitee heeft het recht, de een of andere sociaal-demokratische organisatie uit de partij te sluiten. Nog sterker, op het IIde Kongres werd § 8 van de statuten aangenomen, volgens welke iedere organisatie, wat betreft zijn plaatselijke aangelegenheden, autonoom (zelfstandig) is en daarom heeft het Woronezj-Komitee ten volle het recht, zijn organisatorische opvattingen in het leven en in de partij door te zetten“.

De redaktie van de nieuwe „Iskra“, die zich in Nr. 61 op dit vlugschrift beroept, heeft de tweede, met grote letters gedrukte

aangehaalde tirade opgenomen, zij gaf er echter de voorkeur aan het eerste met kleine letter gedrukte deel weg te laten.

Zij schaamde zich daarvoor.

r) EEN EN ANDER OVER DIALEKTIEK. TWEDE OMWENTELINGEN.

Wanneer wij in het algemeen een blik slaan op de ontwikkeling van onze partijkrisis, zien wij gemakkelijk, dat de fundamentele samenstelling van beide strijdende partijen, op een kleine uitzondering na, de gehele tijd gelijk bleef. Het was een strijd tussen de revolutionaire en de opportunistische vleugel van onze partij. Deze strijd heeft echter de meest verschillende stadia doorlopen en het is voor ieder, die zich in de reeds hoog gestapelde literatuur, in de menigte van fragmentarische aanwijzingen, uit het verband gekruide citaten, afzonderlijke beschuldigingen enz. enz. wil oriënteren, noodzakelijk nauwkeurig bekend te zijn met de bijzonderheden van elk dezer stadia.

Sommen wij de hoofdstadia op die zich duidelijk van elkaar onderscheiden: 1) De discussie over § 1 van de statuten. Een zuiver ideologische strijd over het fundamentele beginsel van de organisatie. Plechanow en ik zijn in de minderheid. Martow en Axelrod stellen een opportunistische formulering voor en blijken zich in de omarming van de opportunisten te bevinden. 2) De splitsing van de „Iskra“-organisatie naar aanleiding van de kwestie van de kandidaten-lijsten voor het Centraal-Komitee: Fomin of Wassiljew in het vijftal, Trotski of Trawinski in het drietal. Plechanow en ik veroveren de meerderheid (negen tegen zeven), — ten dele juist dank zij het feit, dat wij inzake § 1 in de minderheid waren. De koalitie van Martow met de opportunisten bevestigde in werkelijkheid heel mijn vrees, verwekt door het incident met het O. K. 3) De voortzetting van de discussies over de onderdelen der statuten. Martow wordt wederom door de opportunisten gered. Wij bevinden ons wederom in de minderheid en verdedigen de rechten van de minderheid in de centrale instellingen. 4) Zeven van de uiterste opportunisten verlaten het Kongres. Wij blijken ons in de meerderheid te bevinden en overwinnen de koalitie (de Iskristische minderheid, het „moeras“, en de anti-Iskristen) bij de verkiezingen.

Martow en Popow bedanken voor een plaats in onze drietallen. 5) De twist na het Kongres over de koöptatie. Een orgie van anarchistisch optreden en anarchistische frasen. De minst beheerste en minst standvastige elementen verkrijgen de overhand in de „minderheid”. 6) Plechanow gaat ter vermindering van de scheuring tot de politiek van „to kill with kindness”¹⁾ over. De „minderheid” bezet de redaktie van het Centraal-Organ en de Partijraad en valt met alle kracht het Centraal-Komitee aan. De twist blijft in alles overheersen. De eerste aanval op het Centraal-Komitee wordt afgeslagen. De twist begint als het ware enigszins tot bedaren te komen. De mogelijkheid ontstaat betrekkelijk rustig twee zuiver ideologische, de partij sterk beroerende vraagstukken te behandelen: a) Wat is de politieke betekenis en de verklaring van de indeling van onze partij in een „meerderheid” en een „minderheid”, die op het IIde Kongres is tot stand gekomen en die alle oude indelingen heeft vervangen? b) Wat is de principiële betekenis van het nieuwe standpunt van de nieuwe „Iskra” inzake het organisatorische vraagstuk?

Elk van deze stadia wordt gekarakteriseerd door een in wezen verschillende conjunctuur van de strijd en door een verschillend direkt aanvalsdoel; elk van deze stadia is, om zo te zeggen, een afzonderlijk gevecht in een algemene veldtocht. Men kan van onze strijd niets begrijpen, wanneer men niet de konkrete positie bij elk gevecht bestudeert. Wanneer wij deze evenwel hebben bestudeerd, zien wij duidelijk, dat de ontwikkeling werkelijk langs dialektische weg gaat, langs de weg der tegenstellingen: de minderheid wordt tot meerderheid, de meerderheid tot minderheid, van iedere kant gaat men van de verdediging tot de aanval, van de aanval tot de verdediging over; het uitgangspunt van de ideologische strijd (§ 1) wordt „ontkend” en maakt plaats voor een alles overheersend getwist²⁾, dan begint echter de „ontkenning van de ontkenning” en op de een of andere wijze, zo goed en kwaad als het kan, met de van godgegeven echtgenote in verschillende centra „vreedzaam samenlevend”, keren wij tot het uitgangspunt van de zuiver-ideologische strijd terug; maar deze „thesis” is reeds met heel het resultaat

1) De politiek van het doden met zachtvaardige middelen. Plechanow zeide, dat hij de Martow-aanhangers zou omarmen, teneinde hen te verstikken. — *Red.*

2) De moeilijke kwestie een grens te trekken tussen getwist en principiële meningsverschillen wordt thans vanzelf opgelost: alles, wat op de koöptatie betrekking heeft is getwist; alles wat op de analyse van de strijd op het Kongres, op de discussies over § 1 en over de wending naar het opportunisme en anarchisme betrekking heeft is een principieel verschil.

van de „anti-thesis” verrijkt en is tot de hoogste synthesis geworden, wanneer de geïsoleerde, toevallige fout inzake § 1 tot een quasi-systeem van opportunistische opvattingen ten aanzien van het organisatorische vraagstuk is uitgroeid, en het verband van dit verschijnsel met de fundamentele indeling van onze partij in een revolutionaire en een opportunistische vleugel steeds meer en meer aanschouwelijk voor ons treedt. In één woord, niet alleen de haver groeit op zijn Hegels, maar ook de Russische sociaal-demokraten strijden op zijn Hegels onder elkaar.

Maar de grootse Hegeliaanse dialektiek, die het Marxisme heeft overgenomen, waarbij het haar van het hoofd op de voeten plaatste, moet men nooit verwisselen met de vulgaire methode, die de zigzags van politieke leiders rechtvaardigt, die van de revolutionaire naar de opportunistische vleugel overlopen, met de vulgaire manier om de afzonderlijke verklaringen, de afzonderlijke momenten van de ontwikkeling van de verschillende stadia van het ene proces op een hoop door elkaar te gooien. De ware dialektiek rechtvaardigt niet de persoonlijke fouten, maar bestudeert de onvermijdelijke wendingen, bewijst hun noodzakelijkheid op grond van een zeer gedetailleerd onderzoek van de ontwikkeling in geheel haar concreetheid. De grondstelling van de dialektiek is: er bestaat geen abstracte waarheid, de waarheid is steeds concreet... En ook moet men deze grootse Hegeliaanse dialektiek niet verwarren met die platte levenswijsheid, die in het Italiaanse spreekwoord wordt uitgedrukt: *meterre la coda dove non va il capo* (de staart er door steken, wanneer de kop er niet door kan).

Het resultaat van de dialektische ontwikkeling van onze partij-strijd komt op twee omwentelingen neer. Het Partijkongres was een ware omwenteling, zoals Martow in zijn „Nog eens in de minderheid” terecht heeft opgemerkt. Gelijk hebben ook die grappenmakers uit de minderheid die zeggen: de wereld wordt door revoluties vooruit bewogen, wel, ook wij hebben een revolutie voltrokken! Zij hebben inderdaad na het Kongres een revolutie voltrokken; juist is ook, dat de wereld, in het algemeen gesproken, door revoluties wordt vooruit bewogen. Maar door deze uitspraak wordt de konkrete betekenis van iedere konkrete revolutie nog niet bepaald: er bestaan revoluties van reaktionaire aard, om de onvergetelijke uitspraak van den onvergetelijken partijgenoot Machow te parafraseren. Men moet weten of de revolutionaire dan wel de opportunistische vleugel van de partij de reële kracht uitmaakte,

die de revolutie voltrok, men moet weten of de strijders met revolutionaire of met opportunistische beginselen waren beziel, om te kunnen bepalen of deze of gene konkrete revolutie de „wereld" (onze partij) vooruit of achteruit heeft gebracht.

Ons Partijkongres was een verschijnsel, enig in haar soort, ongekend in de gehele geschiedenis van de Russische revolutionaire beweging. Voor het eerst is het aan een illegale revolutionaire partij gelukt uit het donker der illegaliteit aan het daglicht te treden en aan iedereen geheel de loop en de uitslag van onze interne partijstrijd te laten zien, geheel het aangezicht van onze partij en elk ook maar enigszins bemerkbaar onderdeel daarvan ten aanzien van de vraagstukken van program, tactiek en organisatie. Voor het eerst is het ons gelukt, ons te bevrijden van de tradities van de onge-disciplineerdheid van het kringwezen en van de revolutionaire kleinburgerlijkheid en tientallen van de meest verschillende groepen bijeen te brengen, groepen, dikwijls elkaar verbitterd bestrijdend, uitsluitend verbonden door de kracht van de idee en bereid (in beginsel bereid) iedere groepen-bijzonderheid en groepen-zelfstandigheid op te offeren ten gunste van het grootse, door ons inderdaad voor het eerst geschapen geheel: *de partij*. Maar in de politiek worden offers niet voor niets gebracht, zij worden in de strijd bevochten. De strijd om de ontbinding van de organisaties moest onvermijdelijk op verschrikkelijk verbitterde wijze worden gevoerd. De frisse wind van de openlijke, vrije strijd werd tot een wervelwind. Deze wervelwind vaagde — en het is uitstekend dat hij dit deed! — zonder uitzondering alle overblijfselen weg van de belangen, gevoelens en tradities van het kringwezen en schiep voor het eerst werkelijke officiële partijinstellingen.

Maar het is één ding zich een naam te geven, een ander ding dit te zijn. Eén ding, in beginsel het kringwezen aan de partij ten offer te brengen, een ander ding, zijn eigen kring op te geven. De frisse wind bleek nog te fris voor hen, die gewoon zijn aan mufte kleinburgerlijkheid. „De partij heeft haar eerste Kongres niet verdragen", zoals partijgenoot Martow zich (onwillekeurig) zeer juist in zijn brochure „Nog eens in de minderheid" uitdrukte. De door de ontbinding van de organisaties veroorzaakte krenking was te sterk. De woedende wervelwind heeft heel de modder van de bodem van onze partijstroom aan de oppervlakte gebracht en deze modder heeft revanche genomen. Het oude verdroogde kringwezen heeft het nog jonge partijwezen bedwongen. De vernietigend

verslagen opportunistische vleugel van de partij heeft — natuurlijk tijdelijk — de bovenhand verkregen op de revolutionaire vleugel, nadat hij zich door de toevallige Akimowse buit had versterkt.

Als resultaat verkreeg men de nieuwe „Iskra", die gedwongen is de door haar redacteuren op het Partijkongres begane fout te ontwikkelen en te verdiepen. De oude „Iskra" onderwees de waarheden van de revolutionaire strijd. De nieuwe „Iskra" onderwijst de levenswijsheden: toegeeflijkheid en verdraagzaamheid. De oude „Iskra" was het orgaan van de strijd bare orthodoxie. De nieuwe „Iskra" biedt ons een aftreksel van opportunisme aan, — hoofdzakelijk op het gebied van de organisatorische kwesties. De oude „Iskra" heeft zich de eervolle vijandschap verworven van de Russische zowel als van de West-Europese opportunisten. De nieuwe „Iskra" is „wijs" geworden en zal spoedig ophouden zich te schamen voor de lof, die de uiterste opportunisten haar toezwaaien. De oude „Iskra" schreed rechtstreeks op haar doel af, haar woorden en haar daden liepen niet uiteen. In de nieuwe „Iskra" baart het innerlijke valse van haar positie onvermijdelijk politieke huichelarij — zelfs onafhankelijk van welke wil of welk bewustzijn ook. Zij raast tegen het kringwezen, teneinde de overwinning van het kringwezen op het partijwezen te verbergen. Zij veroordeelt op farizeese wijze de scheuring, alsof men in een enigermate georganiseerde partij zich een ander middel tegen scheuring zou kunnen voorstellen, dan de onderwerping van de minderheid aan de meerderheid. Zij verklaart het voor noodzakelijk met de revolutionaire openbare mening te rekenen en houdt zich bezig met kleingeestige lasterpraat over de komitees van de revolutionaire vleugel van de partij¹⁾, terwijl zij de loftuigen van de Akimow's verheimelijkt. Welk een schande! Welk een smaad hebben zij onze „Iskra" aangedaan!

Een schrede voorwaarts, twee schreden achterwaarts... Dat komt ook voor zowel in het leven van de individuen als in de geschiedenis van de naties en in de ontwikkeling van de partijen. Het zou misdadige kleingeestigheid zijn ook maar één minuut te twijfelen aan de onvermijdelijke, volledige triomf van de beginselen van de revolutionaire sociaal-demokratie, van de proletarische organisatie en de partijdiscipline. Wij hebben reeds zeer veel veroverd. Wij moeten ook verder strijden en de moed niet laten zakken bij tegen-

1) Voor deze frisse bezigheid heeft men ook reeds een stereotype vorm uitgewerkt; onze eigen korrespondent X bericht over het komitee van de meerderheid Y, dat het partijgenoot Z van de minderheid slecht heeft behandeld.

slagen, wij moeten standvastig strijden, de kleinburgerlijke methoden van het kringwezen-getwist verachten, het onder zulk een inspanning geschapen unitaire partijverband van alle sociaal-demokraten in Rusland tot de laatste mogelijkheid behoeden en door hardnekkige en systematische arbeid trachten te bereiken, dat alle leden van de partij en vooral de arbeiders bekend worden met de partijplichten, met de strijd op het IIde Partijkongres, met alle oorzaken en peripetiën van ons uiteengaan, met heel de verderfelijke van het opportunisme, dat op organisatorisch gebied evenzo hulpeloos de wapens strekt tegenover de burgerlijke psyche, het standpunt van de burgerlijke democratie evenzo zonder kritiek overneemt, het wapen van de klassenstrijd van het proletariaat evenzeer afstompt, als op het gebied van ons program en dat van onze taktiek.

Het proletariaat heeft geen ander wapen in de strijd om de macht dan zijn organisatie. Het proletariaat, dat door de heerschappij van de anarchistische concurrentie in de burgerlijke wereld is verdeeld, dat door dwangarbeid voor het kapitaal wordt onderdrukt en voortdurend „in de afgrond” van de diepste ellende, verwildering en ontarding wordt gestort, kan alleen een onoverwinnelijke kracht worden en het zal dit onvermijdelijk worden, dank zij het feit, dat zijn ideologische vereniging door de beginselen van het Marxisme vastgelegd wordt door de materiële eenheid van de organisatie, die de miljoenen werkenden aaneensmeedt tot het leger van de arbeidersklasse. Tegenover dit leger zal noch de vermolmdde macht van het Russische absolutisme, noch de vermolmdde macht van het internationale kapitaal standhouden. Dit leger zal zijn rijen steeds nauwer en nauwer aaneensluiten, ondanks alle zigzags en schreden achterwaarts, ondanks de opportunistische frasen van de Girondijnen van de huidige sociaal-demokratie, ondanks de zelfgenoegzame loftuizingen op het achterlijke kringwezen, ondanks het klatergoud en het lawaai van het *intellektuelen*-anarchisme.

EEN SCHREDE VOORWAARTS, TWEE SCHREDEN ACHTERWAARTS. *De krisis in onze partij*

Voorwoord	3
a) De voorbereiding van het Kongres	6
b) De betekenis van de groeperingen op het Kongres	9
n) Het algemene beeld van de strijd op het Kongres.	
De revolutionaire en de opportunistische vleugel van de partij	13
q) De nieuwe „Iskra”. Het opportunisme in organisatorische kwesties	26
r) Een en ander over dialectiek. Twee omwentelingen	57